

MITEN HALUAISIN KEHITTÄÄ LASTENKOTIA

– KYSELY VANHEMMILLE

Mira Hällström, Ville Keinänen ja
Emma Ryyppö

Opinnäytetyö, syksy 2011

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Etelä, Kauniainen

Sosiaalialan koulutusohjelma

Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suun-
tautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK) + kirkon nuoriso-
työnohjaajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Hällström, Mira; Keinänen, Ville & Ryyppö, Emma. Miten haluaisin kehittää lastenkotia – kysely vanhemmille. Diak Etelä, Kauniainen, syksy 2011, 73 s., 8 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus.

Laadimme opinnäytetyönämme Pelastakaa Lapset ry:n käyttöön kyselylomakkeen, jolla järjestön on mahdollista kerätä palautetta lastenkotiensa toiminnasta niihin sijoitettujen lasten vanhemmilta. Tavoitteenamme oli luoda kyselystä sellainen, että sillä voitaisiin saada esiin asioita, joita huostaanotettujen lasten vanhemmat pitävät oman kokemuksensa perusteella tärkeinä.

Kyselyn ideoinnissa oli mukana joukko vapaaehtoisia vanhempia, joiden lapsi oli sijoitettu Pelastakaa Lapset ry:n lastenkotiin. Nämä vanhemmat osallistuivat helmikuussa 2011 järjestettyyn ideointitapaamiseen, jossa kyselyssä käsiteltävien aihepiirien muotoilu aloitettiin. Ideointitapaamisessa käytyjen keskustelujen pohjalta kyselyn aihepiireiksi valikoituivat sijoituksen alkuvaihe, tavat ja tottumukset, lastenkodin päivärytmi, hankinnat, harrastukset ja rahankäyttö, huolenpito lapsesta, lomat, yhteydenpito sekä vanhemmuuden tuki. Kyselyn päätavoitteeksi muodostui sen selvittäminen, mikä Pelastakaa Lapset ry:n lastenkoteissa on hyvin, missä asioissa olisi kehitettävää ja kuinka vanhempien näkökulma voitaisiin paremmin ottaa huomioon lastenkodin toiminnassa.

Opinnäytetyöprosessiimme sisältyi myös laatimamme kyselyn testaaminen. Testasimme kyselyä lähettämällä sen vastattavaksi kaikille Pelastakaa Lapset ry:n lastenkoteihin sijoitettujen lasten vanhemmille. Koostimme testikyselyyn saaduista vastauksista yhteenvedon, jota järjestö voi halutessaan käyttää toimintansa kehittämisessä.

Testikyselyn vastausprosentti jäi melko alhaiseksi. Tämä voi johtua joko itse kyselystä, sen laadusta, pituudesta tai kyselyn vastaajista. Kyselyn arviointilomakkeen palauttaneet vastaajat antoivat kyselylomakkeesta enimmäkseen myönteistä palautetta. Selkeimmäksi kehittämisen kohteeksi lomakkeeseen jäivät lapsen henkisen hyvinvoinnin turvaamista koskevat kysymykset.

Asiasanat: lastensuojelu, sijaishuolto, kasvatuskumppanuus, lastensuojelulaitokset, Pelastakaa Lapset ry, vanhemmuus

ABSTRACT

Hällström, Mira, Keinänen, Ville and Ryyppö, Emma.

Developing children's home: parents' perspective.

73 p., 8 appendices. Language: Finnish. Kauniainen, Autumn 2011.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

It is generally known that parents' position in child welfare is complicated and even forgotten. The problems of the parents, in many cases, continue when the child is taken into custody. Therefore it is important to research the parents' experience and perspective on the co-operation with children's homes.

The aim of our thesis was to develop a questionnaire for the organization Save the Children. The purpose was to create the questionnaire in co-operation with parents whose children are taken into care and are living in Save the Children's children's homes. The questionnaire was commissioned by Save the Children. The organization needed a tool for gathering parents' feedback on its children's homes.

We met four parents in order to plan the themes to be included in the questionnaire. Based on those themes, e.g. the daily rhythm in the children's home and expenditure, we created the questionnaire. Consequently, we sent the questionnaire to 51 parents whose child was placed in the organization's children's homes.

We received 12 responses making the response rate circa 24 per cent. Reasons for such a low response percentage could be the quality, the length of the questionnaire, or the attributes of the answerers. However, the feedback on the questionnaire given by the parents was mainly positive. The questionnaire will be handed out to Save the Children's organization. The organization will decide whether they want to use it to improve their family work or not. In the future, the questionnaire could become an important tool for Save the Children's organization.

Keywords: children's home, parent, questionnaire, Save the Children, child welfare

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA	9
2.1 Pelastakaa Lapset ry	9
2.1.1 Järjestön esittely.....	9
2.1.2 Järjestön lastenkotitoiminta	10
2.1.3 Pelastakaa Lapset ry:n perhetyön tavoitteet.....	11
2.1.4 Silta-työ	12
2.2 Vanhemmuus.....	12
2.2.1 Riittävä vanhemmuus.....	13
2.2.2 Vanhemmuus sijaishuollon aikana	16
2.2.3 Vuorovaikutus vanhempien kanssa tehtävässä työssä	18
2.2.4 Vuorovaikutustyö lastensuojelussa.....	20
2.3 Lastensuojelulaki	22
2.4 Kirkon työntekijän näkökulma	25
2.4.1 Ensimmäinen uskonkohta	26
2.4.2 Jeesuksen opetus heikommassa asemassa olevista	27
2.4.3 Ihmiset Jumalan käytössä	28
3 OPINNÄYTETYÖPROSESSI.....	29
3.1 Opinnäytetyön muoto.....	29
3.2 Suunnitteluvaihe ja kehittämistyön aloitus	30

3.3 Ideointitapaaminen	35
3.3.1 Teema 1: Kotityöt, tavat ja tottumukset	36
3.3.2 Teema 2: Päivärytmi.....	36
3.3.3 Teema 3: Hankinnat, harrastukset ja rahankäyttö	37
3.3.4 Teema 4: Kotilomat, muut lomat ja matkat	37
3.3.5 Teema 5: Huolenpito lapsesta.....	38
3.3.6 Teema 6: Yhteydenpito	38
3.3.7 Teema 7: Sijoituksen alkuvaihe.....	39
3.3.8 Teema 8: Vanhemmuuden tuki	40
3.4 Kyselyn laadinta.....	41
3.4.1 Standardoituus	42
3.4.2 Tutkimusongelma	42
3.4.3 Kysymysten ja lomakkeen luominen.....	44
3.5 Kyselyn lähettäminen.....	46
3.6 Saadut vastaukset ja uusintakysely	47
4 KYSELYN TULOKSET	49
4.1 Sijoituksen alkuvaihe	50
4.2 Tavat ja tottumukset	51
4.3 Lastenkodin päivärytmi	53
4.4. Hankinnat, harrastukset ja rahankäyttö	54
4.5 Huolenpito lapsesta	54

4.6 Lomat.....	56
4.7 Yhteydenpito.....	56
4.8 Vanhemmuuden tuki.....	58
4.9 Yhteenveto.....	61
4.9.1 Myönteinen palaute.....	61
4.9.2 Kielteinen palaute.....	61
4.10 Vertailua aiempaan tutkimukseen.....	62
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	65
5.1 Kyselyn arviointi.....	65
5.2 Kyselyn alhainen vastausprosentti.....	66
5.3 Muuta prosessin varrella pohdittua	67
LÄHTEET.....	71
LIITE 1: Palautekyselyä varten laadittu kyselylomake	74
LIITE 2: Kyselyn arviointilomake.....	83
LIITE 3: Kyselyn saatekirje	84
LIITE 4: Kyselyn uusintakerroksen saatekirje	85
LIITE 5: Sähköposti ideointitapaamisen osallistujille 10.12.2010.....	86
LIITE 6: Sähköposti ideointitapaamisen osallistujille 27.1.2011	87
LIITE 7: Sähköposti ideointitapaamisen osallistujille 9.5.2011	88
LIITE 8: Vanhemmuuden roolikartta	89

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme on Pelastakaa Lapset ry:tä varten laadittu, huostaanotettujen lasten vanhemmille tarkoitettu kyselylomake. Kyselyn kohderyhmänä ovat Pelastakaa Lapset ry:n lastenkoteihin sijoitettujen lasten vanhemmat. Lomakkeella pyritään keräämään palautetta vanhempien kokemuksista sekä heidän ajatuksiaan ja mielipiteitään lastensa sijoituspaikasta ja yhteistyöstä sen kanssa. Tärkeänä ajatuksena opinnäytetyössämme on ollut antaa huostaanotettujen lasten vanhemmille itselleen mahdollisuus osallistua kyselyn laadintaan yhteisessä tapaamisessa esille nousseiden teemojen kautta.

Opinnäytetyömme on luonteeltaan kehittämishanke (ks. Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 35), jonka tuotoksena tarjoamme Pelastakaa Lapset ry:n käyttöön huostaanotettujen lasten vanhemmille tarkoitettua kyselymallin ja -lomakkeen, joita järjestö voi hyödyntää lastenkotitoimintansa kehittämisessä. Toteutimme kyselyn yhteistyössä Pelastakaa Lapset ry:n lastenkoteihin sijoitettujen lasten vanhemmista kootun työryhmän kanssa. Olemme myös testanneet kyselyn toimivuutta toteuttamalla sen ensimmäisen kerran, jolloin vastaajajoukkona olivat kaikki Pelastakaa Lapset ry:n lastenkoteihin sijoitettujen lasten vanhemmat. Tästä ensimmäisestä kyselykierrroksesta saamiamme vastauksia olemme käyttäneet työstämämme lomakkeen toimivuuden arvioimisessa. Lisäksi esittelemme kyselykierrroksesta saamiamme tutkimustuloksia.

Pelastakaa Lapset ry lähestyi Diakonia-ammattikorkeakoulua (Diak) toukokuussa 2010 tarkoituksenaan antaa sosionomiopiskelijoiden kehitettäväksi tämän tyyppinen kyselymalli, jolla järjestö voisi kerätä palautetta lastenkoteihinsa sijoitettujen lasten vanhemmilta. Kyselyn esikuvana on järjestössä vuosina 2007–2008 toteutettu Lastenkoti minun mielestäni -kyselyhanke. Kyseisellä hankkeella selvitettiin niitä asioita, jotka järjestön lastenkodeissa asuvien lasten mielestä olivat lastenkodeissa kohdallaan, niitä, joihin lapset kaipaivat muutosta sekä lasten tyytyväisyyttä omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa ja mielipiteidensä huomioon ottamiseen lastenkodeissa. Hanke toteutettiin kahdessa vaiheessa: ensin koottiin lapsista

työryhmä ideoimaan kyselyä ja sitten laadittu kysely lähetettiin vastattavaksi kaikille Pelastakaa Lapset ry:n lastenkoteihin sijoitetuille lapsille. (Möller & Nikkanen 2009, 4–8.)

Olemme luoneet vanhemmille suunnatun kyselyn samalla periaatteella. Ensimmäisessä vaiheessa järjestimme Pelastakaa Lapset ry:n pääkaupunkiseudulla sijaitsevassa lastenkodissa ideointitapaamisen, jossa annettiin huostaanotettujen lasten vanhemmille mahdollisuus tuoda esiin ajatuksia siitä, mitä tämänkaltaisessa kyselyssä heidän mielestään tulisi kysyä. Yhteisellä suunnittelulla vanhempien kanssa pyrittiin saamaan myös itse kyselyssä kuuluviin vanhempien ääni. Tavoitteena oli, että kyselyä ja sen kautta tapahtuvaa palautteen antamista ohjaisi se, mitä vanhemmat halusivat lastenkotitoiminnasta sanoa eikä vain se, mitä me kyselyn laatijoina tai Pelastakaa Lapset ry sen tilaajana halusi toiminnasta kuulla. Työskentelyn toisessa vaiheessa työstimme ideointitapaamisessa saadun materiaalin pohjalta opinnäytetyöskentelymme varsinaisen kohteen – itse kyselylomakkeen. Tämän lomakkeen lähetimme sitten työskentelymme onnistumisen arviointia varten vastattavaksi kaikille Pelastakaa Lapset ry:n lastenkoteihin sijoitettujen lasten vanhemmille lastenkotien johtajien välityksellä.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA

Seuraavaksi avaamme hieman työskentelyämme määrittäviä tekijöitä. Esittelemme Pelastakaa Lapset ry:tä ja erityisesti sen lastenkotitoimintaa. Järjestön lastenkotitoiminta on toiminnallinen viitekehys, jonka käyttöön tekemämme työ ensisijaisesti tulee ja jota työmme välityksellä pyritään kehittämään. Tämän jälkeen otamme esille vanhemmuuden yleisellä tasolla ja sen, mitä tarkoitetaan, kun puhutaan riittävästä vanhemmuudesta. Esittelemme joitakin ajatuksia siitä, kuinka vanhemmuus ja lastensuojelutyö, erityisesti lastensuojelun sijaishuolto, suhtautuvat toisiinsa ja miten vanhemmuus muuttuu sijaishuollossa. Tuomme esiin lastensuojelulainsäädännön tarjoamia näkökulmia työskentelyymme sekä lastensuojelutyöhön yleisesti. Lopuksi käsittelemme hieman sitä, millaisena lastensuojelutyö näyttäytyy paitsi sosionomeiksi, myös kirkon nuorisotyönohjaajiksi valmistuvien opiskelijoiden silmin.

2.1 Pelastakaa Lapset ry

2.1.1 Järjestön esittely

Pelastakaa Lapset ry on 1920-luvulla esimuodossaan alkunsa saanut suomalainen lastensuojelutyön kansalaisjärjestö. Sen syntyhistoria juontaa juurensa huoleen niistä lapsista, jotka olivat Suomen sisällissodan seurauksena jääneet sotaorvoiksi. Tasavallan tuolloisen presidentin puoliso Ester Ståhlberg kantoi huolta näistä lapsista ja perusti vuonna 1922 Koteja Kodittomille Lapsille –nimisen yhdistyksen. Yhdistys tarjosi sijaiskoteja sisällissodassa vanhempansa menettäneille lapsille. Jo rouva Ståhlberg muotoili järjestön tunnuslauseen: ”Jokaisella lapsella on oikeus kasvaa hyvässä kodissa.” 1900-luvun vuosikymmenten vaihtuessa Pelastakaa Lapset ry on kasvanut suureksi kansalaisjärjestöksi, joka on 1990-luvulta alkaen ollut osa kansainvälistä Pelastakaa Lapset –liikettä. (Pelastakaa Lapset ry 2011a; Pelastakaa Lapset ry 2011b.)

Nykyisin Pelastakaa Lapset ry järjestää paitsi lastenkotitoimintaa, myös monia muita lastensuojelupalveluita. Näitä ovat adoptiot, perhehoitotoiminta, lomakotitoiminta, tukiperhe- sekä tukihenkilötoiminta, aikuisystävätoiminta, konsultaa-

tiot ja koulutukset, terapia ja muut psykososiaaliset palvelut sekä erilaiset lastensuojelun kehittämishankkeet (Pelastakaa Lapset ry 2011c). Järjestö toteuttaa myös ennaltaehkäisevää lastensuojelua esimerkiksi mediakasvatuksen, nettiturvallisuustyön ja erilaisen nuorisotoiminnan menetelmin. Järjestö pyrkii edistämään lasten oikeuksien toteutumista paitsi Suomessa, myös ulkomailla. Se on mukana kehitysyhteistyöhankkeissa ja kansainvälisen Pelastakaa Lapset –liikkeen kriisiapuoperaatioissa. (Pelastakaa Lapset ry 2011d.)

Kaikkiaan järjestö pyrkii työllään tukemaan suomalaisten ja muiden ohjelma- maiden lasten turvallista ja yksilöllistä kasvua ja kehitystä. Sen toimintasuunnitelmaan vuodelle 2010 (Pelastakaa Lapset ry i.a.A, 4) on kirjattu:

Pelastakaa Lapset pyrkii parantamaan koko lapsiväestön asemaa ja edistää lapsen edun toteutumista YK:n lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti. Järjestön palvelut, ohjelmat ja hankkeet suuntautuvat erityisesti uhanalaisimmassa asemassa olevien lasten auttamiseen.

Pelastakaa Lapset ry on voittoa tuottamaton järjestö, jolla on erilaisia rahoitustapoja. Näitä ovat lahjoitukset, yritysyhteistyö, jäsenmaksut, Raha-automaattiyhdistyksen tuki sekä kuntien palvelutoiminnasta saatava tuotto. Pelastakaa Lapset ry järjestää myös omatoimista varainhankintaa keräys- ja myyntitoiminnan kautta. (Pelastakaa Lapset ry 2011a.)

2.1.2 Järjestön lastenkotitoiminta

Opinnäytetyömme kannalta olennainen osa Pelastakaa Lapset ry:n työtä on sen lastenkotitoiminta. Pelastakaa Lapset ry:llä on tällä hetkellä kuusi lastenkotia eri puolilla Suomea: Kauniaisissa, Jyväskylässä, Vääksyssä ja Turussa kussakin yksi sekä Vantaalla kaksi. Järjestön lastenkodit ovat kodinomaisia yksiköitä, joissa kussakin on paikka seitsemälle kouluikäiselle lapselle. (Pelastakaa Lapset ry 2011e.)

Pelastakaa Lapset ry:n lastenkodit toteuttavat lastensuojelulain mukaista sijaishuoltoa (Lastensuojelulaki 2007, 3 §; Pelastakaa Lapset ry i.a.A, 6). Niiden tavoitteena on turvata lapselle tämän kasvun ja kehityksen kannalta mahdollisimman hyvä kasvu ympäristö. Lastenkotitoiminnan tärkeä osa on toimiva oma-

hoitajuus, jolla pyritään turvaamaan lapselle edes yksi turvallinen kiintymyssuhde ja sitä kautta mahdollisuus eheytymiseen (Pelastakaa Lapset ry 2011e).

Pelastakaa Lapset ry:n lastenkotien toiminnassa pidetään tärkeänä ylläpitää ja vahvistaa lapsen suhdetta vanhempiin ja muihin läheisiin sijoituksesta huolimatta. Eräs lastensuojelutyön tavoitteista onkin säilyttää ja turvata pitkäaikaiset ihmissuhteet, kuten lapsen ja vanhemman välinen suhde. Näin järjestö pyrkii työllään luomaan jatkuvuutta lapsen elämään. (Pelastakaa Lapset ry 2011e.) Pelastakaa Lapset ry ottaa huomioon lapsen oikeuden pysyviin ihmissuhteisiin myös toimintastrategiassaan. Tämän oikeuden edistäminen on kirjattu yhdeksi järjestön kotimaisen työn strategisista tavoitteista (Pelastakaa Lapset ry i.a.B, 6). Opinnäytetyönä laatimamme kyselymalli linkittyy juuri tähän pisteeseen Pelastakaa Lapset ry:n tekemässä työssä. Palautekyselyllä voidaan parhaimmillaan selvittää sitä, kuinka näitä strategian tasolla mainittuja pysyviä ihmissuhteita sekä vanhempien vanhemmuutta on onnistuttu tukemaan käytännössä ja kuinka niitä voitaisiin jatkossa tukea vielä paremmin.

2.1.3 Pelastakaa Lapset ry:n perhetyön tavoitteet

Pelastakaa Lapset ry:n lastenkotitoiminnassa keskeinen asia on työskentely lapsen läheisverkoston kanssa. Kuten edellä on mainittu, lastenkotitoiminnassa pidetään tärkeänä ylläpitää ja vahvistaa lapsen ja biologisten vanhempien sekä muiden tärkeiden läheisten välistä yhteydenpitoa. Lapsen tulevaisuuden kannalta pysyvät läheissuhteet ovat tärkeitä. (Pelastakaa Lapset ry 2011e.) Perhetyön lähtökohtana on ymmärtää lapsen perheen kuuluvan lapsen sijoituksen aikaiseen hoito- ja kasvatustyöhön. Lapsella on perhetaustastaan riippumatta emotionaalinen side perheeseensä. Pelastakaa Lapset ry:n perhetyön tavoitteena on mahdollistaa sijoitettavan lapsen lastenkotihoito, tukea lapsen kehitystä, tukea vanhemmuutta, kehittää lapsen ja hänen perheensä välistä vuorovaikutusta sekä säilyttää lapsen elämäntarinan eheys sijoituksesta huolimatta. (Pelastakaa Lapset ry i.a.C.)

Perhetyötä tehdään tukemalla lastenkodin ja perheen yhteistyötä sekä yhteydenpitoa ennen sijoitusta ja sen aikana. Lisäksi lapselle tehdään oma hoitosuunnitelma yhdessä vanhempien kanssa. Perheen kanssa järjestetään sään-

nöllisiä tapaamisia ja mahdollisuuksien mukaan myös Silta-tapaamisia. Perheyötä tehdään aina perhekohtaisesti niin, että lapsen ja perheen voimavarat ja tarpeet tulevat huomioiduksi. Yhteydenpidossa lapsen perheen kanssa tulee lastenkodin arvioida lapsen etu ja samalla varmistaa, että perhe pysyy ajan tasalla lapsen tilanteesta ja kehityksestä. Yhteydenpidossa tärkeintä on sen säännöllisyys ja sopimuksenvaraisuus. Lastenkotien ohjaajien tehtävänä on tukea lasta pitämään yhteyttä perheeseensä ja sukulaisiinsa. Lapsen perheen toiveita, vaatimuksia ja tarpeita liittyen lapsen hoitoon ja muuhun elämään liittyen tulee kuulla ja kuunnella. (Pelastakaa Lapset ry i.a.C.)

2.1.4 Silta-työ

Käytännön esimerkkinä lähiverkostojen kanssa tehtävästä yhteistyöstä on Pelastakaa Lapset ry:n oma Silta-työ, jonka tarkoituksena on muodostaa kuva lapsen elämänkaaresta. Siltaa rakennetaan lapsen, läheisen ja omahoitajan kanssa lapsen menneisyydestä tulevaisuuteen ja samalla tuetaan ammatillista omahoitajuutta. Silta-työtä ohjaa lapseen nähden ulkopuolinen ohjaaja. Silta-työssä keskeisintä on vuoropuhelun käyminen lapsen elämäntarinasta ja tämän elämään liittyvien vuorovaikutussuhteiden pohtiminen. Työvälineitä ovat muun muassa alkuhaastattelu, vuorovaikutussuhteen kartoittaminen sekä elämänjanan ja sukupuun tekeminen. Silta-mallin juurruttaminen on jatkunut kuluvana vuonna 2011. Työtä tehdään Pelastakaa Lapset ry:n perhehoidossa sekä Silta-ohjaajakoulutuksen kautta. (Kiiskinen & Eskelin (toim.) 2010, 7.)

2.2 Vanhemmuus

Vanhemmuus on sidoksissa kulttuuriin ja sen arvoihin. Se, millaista vanhemmuutta arvostetaan, on vaihdellut eri aikakausina ja kulttuureissa. Esimerkiksi kotiäitejä ei ole aina pidetty suurella arvossa. Lapsesta huolehtimista ei ole pidetty ”oikeana” työnä tai riittävänä tehtävänä ihmiselle. Koska lasten kasvatamisesta ei makseta palkkaa, on voitu ajatella, ettei se ole kunnollista työntekoa. Tällaisen ajattelun takana on tietoinen tai tiedostamaton arvovalinta, että lapsista huolehtii yhteiskunta ja vanhempien tehtävänä on ennen kaikkea käydä töissä. Ristiriitaisesti vanhemmuudesta luopumista on kuitenkin myös pidetty

häpeällisenä. (Hellsten 1999, 40–41.) Vanhemmuus ei katoa huostaanotossa (ks. Kujala 2003, 18), sillä vanhemman ja lapsen välistä biologista suhdetta ei voi juridisella päätöksellä kumota. Tästä huolimatta lapsen huostaanotossa on toisaalta kyse juuri vanhemmuudesta luopumisesta (Kangas 2004, 106; Kujala 2003, 11–12). Vastuu lapsesta siirtyy huostaanotossa lapsen vanhemmalta kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle (Lastensuojelulaki 2007, 45 §).

Vanhemmuutta voi eräässä mielessä ajatella palvelutehtävänä, eräänlaisena käytettäväksi asettumisena. Vanhemmuuden tehtävän suorittamisessa tarvitaan ihmistä kokonaisvaltaisesti. Hellstenin mukaan aikuisen onnen lähde on antamisessa ja palvelemissa, ei saamisessa ja palveltavana olemisessa. Vanhemmuuden tehtävään kuuluu muun muassa lapsen rakastaminen sekä tämän persoonan kunnioittaminen ja sen vaaliminen. Tässä mielessä vanhemmuuden voi nähdä palvelutehtävänä, jonka kautta vanhempi itsekin saa tyydytystä tarpeisiinsa. (Hellsten 1999, 9, 35, 64–65.) Vanhemman tehtävänä on toimia hyvänä esimerkkinä lapselleen. Vanhemman käytöksen ja elämäntapojen tulisi luoda lapselle turvallisuuden tunnetta. Vanhemmat ovat pääosassa lapsen opettellessa uusia arkielämään vaadittavia taitoja. Lapsi ottaa mallia vanhemmastaan lähes kaikessa: keskusteluissa, kuuntelemissa, ristiriitojen ratkomisessa, kannustajana, tunteiden hyväksymisessä, anteeksiantajana ja -pyytäjänä sekä itsenäisyydessä. Aikuisen tehtävänä on rohkaista lasta näissä kehitystehtävissä. Vastuullinen vanhemmuus merkitsee aikuisen vastuullista sitoutumista vanhemmuuden tehtävään: lapsen kasvatukseen ja tukemiseen. (Lindroos 2010.)

2.2.1 Riittävä vanhemmuus

Vanhemmuuden voi ajatella olevan kasvuprosessi, johon lapsen syntymä haastaa vanhemman. Tässä prosessissa vanhempi opettelee tuntemaan omaa itseään ja joutuu myös oppimaan oman heikkoutensa ja voimattomuutensa hyväksymistä. Täydellistä vanhemmuutta tai vanhempaa ei ole olemassakaan. Vanhemman ei myöskään tulisi pelätä näyttää heikkouttaan lapselle. Heikkouden näyttäminen voi osoittaa lapselle, ettei tunteiden ilmaiseminen ole häpeäl-

listä, vaan oikeutettua ja jopa tarpeellista. (Hellsten 1999, 108–111.) Erityisen todellista voimattomuuden ja syyllisyyden tunteiden kanssa painiskelu on huostaanotettujen lasten vanhempien kohdalla. Vanhempien on vaikea huostaanoton aikana työstää omia tunteitaan. Heillä ei myöskään ole välttämättä mitään kanavaa, jonka kautta olisi mahdollista saada selkeästi apua ja tukea tunteidensa työstämiseen. Opinnäytetyömme avulla halusimme kartoittaa, millaista tukea ja keneltä vanhempi kaipaisi lisää.

Samoin kuin aikuisella, myös lapsella tulee olla kotona oikeus turvallisesti tuntea ja ilmaista kaikenlaisia tunteita ilman, että niitä tukahdutetaan. Esimerkiksi lapsen vihantunteiden tukahduttamisella voi olla vakavat seuraukset lapsen myöhemmässä elämässä. Tämän vuoksi aikuisen ja vanhemman tärkeänä tehtävänä on ottaa lapselta vastaan kaikenlaiset tunteet ja tarjota lapselle turvallisia kokemuksia niiden käsittelystä. Pienelle lapselle jo pelkkä tunteiden nimeäminen on tärkeää. (Penttinen 2002, 38–39, 44.)

Millaista on riittävän hyvä vanhemmuus? Kristeri (2002, 23) kuvaa riittävää vanhemmuutta sellaiseksi, että kotona on tarpeeksi turvallista ja läsnä olevaa aikuisuutta. Turvallinen ja läsnä oleva aikuisuus vastaa lapsen tarpeisiin riittävällä tavalla sekä ottaa vastaan lapsen tunteet ja antaa niille riittävästi tilaa. Aikuisen tehtävänä on asettaa lapselle turvalliset rajat ja tarjota rakkautta näiden rajojen sisällä. Myös rajat ovat rakkautta. Vanhempien ja lasten tulisi voida keskenään keskustella avoimesti erilaisista asioista – jakamaan tapahtumia, pettymyksiä, odotuksia ja toiveita. Vanhemman ja lapsen välillä rakentuva luottamus toimii mallina sille luottamukselle, jota lapsi voi oppia tuntemaan myös muita ihmisiä kohtaan. Vanhemmat voivat syyllistää itseään, etsiä omista tekemisistään tai tekemättä jättämisistään selitystä lapsensa käytökselle ja kokea riittämättömyyttä. Vanhemman väsymys ja riittämättömyyden tunne voivat olla riittävää vanhemmuutta heikentäviä tekijöitä. (Kristeri 2002, 20–24.) Tämän vuoksi oman epätäydellisyyden hyväksymisen ja itseen kohdistuvan armollisuuden lisäämisen prosessi on vanhemmuuden kannalta tärkeä.

Lapsen fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen kehitykseen vaikuttavat perheen vuorovaikutussuhteet. Vanhempien väliset tai lapsen ja vanhemman väliset pitkään jatkuvat ristiriidat voivat altistaa lasta esimerkiksi epäsosiaalisuudelle tai

päihteiden käytölle. Samoin vanhemman huolenpidon puute esimerkiksi rajojen asettamisessa tai lapsen ohjaamisessa voi olla edellä mainituille ongelmille altistava tekijä. Myös perheen arvoilla ja asenteilla on suuri merkitys lapsen kehitykselle. Riittävän hyvää vanhemmuutta on vanhemman oma psyykkinen tasapaino ja kyky ylläpitää pitkäaikaisia ihmissuhteita. Vanhemmalla tulisi olla kyky erottaa omat tarpeensa ja toiveensa lapsen tarpeista ja toiveista. Kasvatustilanteissa vanhemman tulisi kyetä ylläpitämään johdonmukaisuutta ja pitämään kiinni asetetuista rajoista. (Marttunen 2006.) Riittävään vanhemmuuteen Marttunen liittää myös sen, että vanhemman tulisi olla kykenevä ottamaan vastaan lapselta niin myönteisiä kuin kielteisiäkin tunteiden ilmaisuja.

Mikä sitten on sellaista vanhemman voimattomuutta, että se alkaa haitata vanhemmuutta liikaa? Mitä on riittämätön vanhemmuus? Kristerin (2002, 25–27) mukaan riittämätön vanhemmuus korostuu silloin, kun vanhempi ei tunne tai hyväksy itseään ja joutuu siksi hakemaan hyväksyntää oman itsensä ulkopuolelta. Tällöin vanhempi hakee persoonansa ”jatkeeksi” erilaisia asioita, jotta voisi kokea kelpaavansa. Tällaisia voivat olla esimerkiksi tärkeä asema, raha, tavara tai hyväksyntä oman lapsen silmissä.

Vanhemman persoonan jatkeena voivat toimia myös päihteet. Helsingin Sanomat uutisoi 26.9.2011 A-klinikkasäätiön teettämästä Lasinen lapsuus –kyselystä, jossa 12–18-vuotiailta nuorilta kysyttiin, millaisia haittoja vanhempien alkoholin käyttö on aiheuttanut. Suurimpina haittoina mainittiin perheriidat, häpeä vanhemmasta, ahdistus ja luottamuksen heikentyminen vanhempia kohtaan. Valtaosa nuorista ei hyväksy vanhempien juopottelua, mutta monelle se on silti arkipäivää. Päihteet tuovat turvattomuutta lapsen arkeen ja lapsi joutuu kantamaan huolta vanhemmastaan enemmän kuin hänen kuuluisi. Kyselyn tulosten mukaan vanhempien juominen aiheuttaa joka neljännelle suomalaisnuorelle ikäviä kokemuksia. Usein nuoret kokevat myös joutuneensa salaamaan oman vanhempansa juomista. (Lukkarinen 2011.) Opinnäytetyömme kannalta uutinen ei ole yllättävä ja moni lapsi joutuukin huostaanotetuksi juuri vanhempien päihteiden käytön takia.

Riittämätön vanhempi ei ole valmis puhumaan lapsen kanssa vaikeista asioista. Tähän voi olla syynä, että vanhemmalla ei yksinkertaisesti ole resursseja koh-

data kaikkia lapsen tunteita. Tällöin lapsen tunteet eivät myöskään tule riittävästi kuulluiksi ja huomioon otetuiksi. Lapsi joutuu käsittelemään yksin suuriakin tunnekokemuksia vailla niiden käsittelyyn tarvittavia valmiuksia. Toisaalta lapsen päälle saatetaan myös siirtää oma tunnelasti, joka on lapselle aivan liian suuri kantaa ja käsitellä. Lapsen tunteet voidaan myös mitätöidä vähättelemällä niitä. Tällöin lapsi voi vahingollisesti oppia tukahduttamaan tunteensa ja mieltää, että kyseisten tunteiden tunteminen on väärin. (Penttinen 2002, 50–51.)

Opinnäytetyössämme halusimme saada vanhempien äänen kuuluviin. Kyselyn avulla halusimme selvittää, ovatko vanhemmat saaneet tukea omaan vanhemmuuteensa huostaanoton aikana ja jos ovat, niin mistä. Halusimme myös saada selville, minkälaista tukea he mahdollisesti olisivat kaivanneet lisää. Huostaanoton aikana lapselle tarjotaan lastenkodissa mahdollisuus omien tunteiden käsittelyyn, mutta vanhemman voi olla vaikeampaa löytää apua tunteidensa käsittelyyn. Lastenkodin ensisijainen tehtävä on huolehtia lapsesta ja hänen hyvinvoinnistaan. Vanhemmalle sen sijaan ei välttämättä ole yhtä selkeää tahoja, jolta saada apua henkiseen pahoinvointiin.

2.2.2 Vanhemmuus sijaishuollon aikana

Kuten aiemmin on todettu, yhdestä näkökulmasta katsottuna vanhemmuus on vanhemman saama tehtävä. Voiko tuossa tehtävässä siis myös epäonnistua? Koska vanhemmuus on siinä määrin riittämätöntä, että siihen on puututtava ottamalla lapsi huostaan? Bentovimin mukaan (ks. Kähkönen 1991, 13) voidaan puhua ”vanhemmuuden romahtamisesta”. Sillä tarkoitetaan lapsen hoidon laiminlyöntiin, hylkäämiseen tai pahoinpitelyyn johtavia vanhemman käyttäytymisen muotoja, suhteita ja hoivan epäonnistumisia.

Mikä vanhemmuuden romahtamisen voi saada aikaan? Belsky (ks. Kähkönen 1994, 3) erittelee vanhemmuuteen vaikuttaviksi tekijöiksi vanhemman yksilöllisen kehityshistorian ja psykologisen hyvinvoinnin, lapsen luonteenpiirteet, ympäristön taholta saadun sosiaalisen tuen määrän ja laadun, vanhempien aviosuhteen ja sen laadun sekä työn ja siihen liittyvät tekijät. Vanhemman persoonalliset ominaisuudet eivät siis ole ainoa vanhemmuuden onnistumiseen tai

epäonnistumiseen vaikuttava tekijä, vaan siihen vaikuttavat myös lapsen ominaisuudet sekä sosiaalinen ympäristö (Kähkönen 1991, 13).

Jos vanhemmuuden romahtaminen saa aikaan huostaanottoprosessin ja sen kautta lapsen sijoittamisen sijaishuoltoon, on Kujalan (2003, 11) mukaan aina kyse kriisistä sekä lapsen että vanhemman kohdalla. Lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle on henkinen kriisitilanne, olivat huostaanottoon johtaneet syyt sitten mitkä tai kenessä tahansa. Lastenkodin johtaja Seppo Kinnusen (henkilökohtainen tiedonanto 7.9.2010) mukaan lapsen huostaanotto ja sitä seuraava vanhempana epäonnistumisen kokemus on yksi rajuimmista henkisistä iskuista, joita ihminen voi elämässään kokea. Syyllisyyden, voimattomuuden ja heikkouden tunteet voivat tällaisessa tilanteessa olla erityisen vahvoja. Tällöin vanhempi kaipaisi ympärilleen tukea mitä kipeimmin. Usein hänen on kuitenkin vaikea ottaa sitä vastaan sosiaaliviranomaisilta, jotka hän lapsensa huostaanoton vuoksi saattaa kokea vihollisikseen (Kujala 2003, 11). Tavallista on myös, että vanhempi näkee saman viholliskuvan myös lapsensa sijoituspaikassa, jonka hän kokee liittoutuneen hänen lapsensa vieneiden viranomaisten kanssa (Seppo Kinnunen, henkilökohtainen tiedonanto 7.9.2010).

On haaste löytää oikeanlainen tuki ja tukijataho vanhemmalle tilanteessa, jossa tämä pahimmassa tapauksessa näkee niin sosiaalityöntekijät kuin sijoituspaikan henkilökunnankin vihollisinaan ja kokee epäonnistuneensa täysin vanhempana tai kenties jopa ihmisenä. Tällaisessa tilanteessa tuen tarjoaminen lapsen biologisille vanhemmille ei ole lastensuojelusta erillinen toimenpide, vaan lastensuojelun tarkoitusta edistävä tekijä. Kuten aiemmin todettiin, vanhemmuus ei huostaanotossa katoa, vaan lapsen ja vanhemman biologinen side säilyy huolimatta lapsen sijoituksesta kodin ulkopuolelle. Biologisen lapsi–vanhempi-suhteen säilyttäminen on lapsen kannalta tärkeää (Laakso 2009, 188). Siten vanhemman tukeminen etenkin kriisin alkuvaiheessa edesauttaa myös lapsen tukemista sekä jatkotyöskentelyä perheen kanssa (Kähkönen 1991, 33). Vanhempaa oikealla tavalla tukemalla voidaan esimerkiksi edistää vanhemman myönteistä suhtautumista lapsensa sijoituspaikkaa kohtaan. Tällä taas on Sinkosen mukaan (ks. Kujala 2003, 12) positiivinen vaikutus huostaanotetun lapsen kehitykseen. Vanhemman tukemisen sijoituksen aikana voidaan siis ajatella

olevan yksi osa-alue myös huostaanotetun lapsen tukemisessa. (Kujala 2003, 17–19.) Toki huostaanotettujen lasten vanhempien tukemisella on arvo myös itsessään – se ei ole vain väline lasten hyvinvoinnin edistämisessä.

Opinnäytetyönämme tekemän kyselyn eräs tavoite on tarjota Pelastakaa Lapset ry:lle tietoa siitä, millaista tukea huostaanotettujen lasten vanhemmat olisivat lastensa sijoituksen alkuvaiheessa kaivanneet. Keräämällä aiheesta palautetta voidaan kenties saada joitain suuntaviittoja sille, millaista huostaanottoprosessin ja sijoituksen aikaisen tuen tulisi olla sekä koska ja kenen sitä tulisi tarjota. Kuten edellä on mainittu, vanhempaa tukemalla tuetaan myös huostaanotettua lasta. Toisaalta kyselymme tarjoaa myös Pelastakaa Lapset ry:n lastenkoteihin sijoitettujen lasten vanhemmille mahdollisuuden saada äänensä kuuluville. Monien tällaisten vanhempien kokemus on ollut, että heidät on huostaanotto- ja sijoitusprosessissa unohdettu (Seppo Kinnunen, henkilökohtainen tiedonanto 7.9.2010). Onnistuessaan tämänkaltainen kysely voi siten olla ajamassa sekä huostaanotettujen lasten että näiden vanhempien etua.

2.2.3 Vuorovaikutus vanhempien kanssa tehtävässä työssä

Lastenkotiin sijoitettujen lasten vanhempien taustat ja elämäntilanteet voivat olla hyvinkin erilaisia. Vanhemmat voivat kärsiä päihdeongelmista tai muista vaikeuksista. On myös vanhempia, jotka ovat itse olleet aktiivisia saadakseen lapsensa lastenkotiin, jotta tämä saisi tarvitsemaansa apua. Laakson mukaan lastenkodeissa ei varsinaisesti tehdä vanhempien kanssa perhetyötä, vaan sitä tehdään avoimuuden tukitoimena ennen lapsen huostaanottoa. Lastenkodeissa sen sijaan puhutaan usein vanhempien kanssa tehtävästä työstä. Vanhempien kanssa tehtävään työhön liittyy usein lapsen muiden tärkeiden läheisten aikuisten, esimerkiksi isovanhempien tai vanhemman avopuolison, kanssa tehtävä työ. (Laakso 2009, 140, 185–187.)

Vanhempien kanssa tehtävä työ on vuorovaikutuksellista kasvatustyötä. Tällaisessa työssä haasteena on, että vanhemmat voivat kokea ammattikasvattajat ulkopuolisena uhkana, eivätkä siksi osaa tai halua hakea heiltä tukea. Heidät koetaan pikemminkin uhkana vanhemmuudelle. Ammattikasvattajiin kohdistuvat odotukset ovat korkealla myös muissa kasvatussympäristöissä, kuten päiväko-

deissa ja kouluissa. Toimivan vuorovaikutustyön olennaisten edellytysten, avoimuuden ja molemminpuolisen luottamuksen rakentaminen on lastensuojelutyössä erityisen vaikeaa. Kuitenkin juuri luottamuksen aikaansaaminen olisi ensiarvoisen tärkeää aidon kumppanuustyöskentelyn mahdollistumiseksi (Laakso 2009, 203). Haasteita lastensuojelutyössä tarvittavaan vuorovaikutukseen tuo myös se, että tilanteiden eri osapuolten, kuten sosiaalityöntekijöiden, lastenkodin henkilökunnan tai lapsen vanhempien, odotukset, tavoitteet ja keinot, joilla niihin pyritään, eivät useinkaan ole samat. (Kiesiläinen 2004, 31–33, 91–92.)

Haasteista huolimatta vuorovaikutus esimerkiksi lastenkodin henkilökunnan ja lapsen vanhempien välillä on tärkeä osa ammatillisuutta lastensuojelutyössä. Vuorovaikutustaidot ovat kasvatustyön ammattitaitoa. Kiesiläisen mukaan vuorovaikutuksen ylläpitäminen erilaisissa kohtaamisissa ja palavereissa lasten ja heidän vanhempiansa kanssa on työntekijän vastuulla. Vastuu on työntekijän, koska tämän tulisi ammatillisena pystyä säilyttämään lasta tai tämän vanhempia objektiivisempi ja ammatillisempi ote sekä näkökulma eri tilanteisiin ja asioihin. Vaikka eri osapuolet ovat ihmisinä mielipiteiltään, tunteiltaan ja näkemyksiltään tasa-arvoisia, on vuorovaikutustilanteissa vastuu esimerkiksi palaverin kulusta työntekijällä. Vuorovaikutustyössä ammattilaisen vastuulla on myös pyrkiä viestimään asiat mahdollisimman selkeästi niin, ettei virheellisille tulkinnoille jäisi sijaa. (Kiesiläinen 2004, 19–20, 76.)

Vuorovaikutustyötä tekevän työntekijän on hyvä tuntee itsensä ja tapansa reagoida erilaisiin tilanteisiin sekä omat puolustus- tai selviytymiskeinonsa vaikeissa tilanteissa. Terve itsekriittisyys ja itsearviointi ovat ammattilaiselle tärkeitä. Ammatillaisen tulisi myös olla tietoinen lähettämiensä viestien laadusta. Tilanteiden analysointi työyhteisössä voi auttaa ymmärtämään toisen osapuolen toimintaa ja kenties katsomaan sitä uudesta näkökulmasta. Työyhteisössä tulisi käydä jatkuvaa keskustelua tavoitteista ja menetelmistä, joilla työtä tehdään. (Kiesiläinen 2004, 23–25, 39–41.)

Vuorovaikutustyössä ammattitaidon merkitys korostuu tilanteissa, joissa osapuolten välille syntyy negatiivinen jännite tai ristiriita. Ammattitaitoa vaaditaan erityisesti tällaisissa ristiriita- ja ongelmatilanteissa. Toisinaan tunnetta ja siitä

seuraavaa käyttäytymismallia voi olla hankala erotella toisistaan. Tällöin olisi pyrittävä pääsemään ”käyttäytymisen taakse”, kiinni tunteeseen, joka tietynlaisen käyttäytymisen saa aikaan. Tämä pätee niin lapsen vanhemman kuin työntekijänkin kohdalla. Ammatilaisen on erityisen tärkeää tuntea omat ”kipeät kohtansa”, se, miten niihin suhtautuu, ja tietää, kuinka päästä yli niihin liittyvistä, mieltä kuohuttavista tilanteista. (Kiesiläinen 2004, 43–44, 49, 54–56.)

Vuorovaikutustyön liittymäkohta laatimaamme kyselyyn on siinä, että lastenkodin työntekijät ovat aina vuorovaikutussuhteessa niihin lasten vanhempiin, joiden kanssa työskentelevät. Heidän tehtävänä on vuorovaikutuksen avulla tukea vanhempaa tämän vanhemmuudessa. Vanhempien kanssa pidettävissä palavereissa työntekijällä on vastuu vuorovaikutuksesta ja siitä, että vanhempi kokee tulleen kuulluksi. Kyselyn avulla toivomme pystyvämme kartoittamaan, kuinka hyvin tämä osa-alue työntekijöiden työstä on onnistunut. Työntekijät voivat puolestaan hyödyntää vanhemmille tehtävää palautekyselyä ja siitä saatuja tuloksia oman työnsä arvioinnissa. Kyselyn kautta Pelastakaa Lapset ry:n työntekijät voivat saada tietoa siitä, millaisena vanhemmat kokevat lastenkodissa tapahtuvan vuorovaikutuksen ja kuinka hyvin nämä mielestään saavat äänensä kuuluville.

2.2.4 Vuorovaikutustyö lastensuojelussa

Lastensuojelun piirissä tehdään vaativaa vuorovaikutustyötä. Se on lähtökohdiltaan hyvin erilaista kuin esimerkiksi koulujen tai päiväkotien kanssa tehtävä vuorovaikutustyö. Huostaanotossa vanhempi on menettänyt jotakin vanhemmuudestaan ja on siksi vaarassa jäädä tilanteessa sivustaseuraajan roolin. Tästä syystä hyvän vuorovaikutussuhteen ylläpitäminen vanhempaan sijoituksen aikana on erityisen tärkeää, mikäli se vain on mahdollista. Vuorovaikutuksen ammattilaisena lastenkodin työntekijän tulisi kohdella niin lasta kuin tämän vanhempiakin ammatillisen kunnioittavasti, vaikka se tuntuisi vaikealta. (Kiesiläinen 2004, 93.)

Lastensuojelutyössä joudutaan usein puuttumaan ihmisen yksityisyyteen ja se voidaan myös kokea jonkinlaisena perusoikeuksiin puuttumisena. Laakson (2009, 204) mukaan käsite ”kasvatuskumppanuus” saa sosiaalialan viitekehyk-

sessä erilaisen merkityksen kuin varhaiskasvatuksessa, johon sen tavallisesti mielletään kuuluvan. Sosiaalialan työssä kasvatuskumppanuuden tavoite voidaan nähdä jonkinlaisena idealismina, jossa pyritään pois päin sosiaalityön usein – ainakin ihmisten mielikuvissa – sisältämästä kontrolliulottuvuudesta. Kiesiläisen (2004, 92) mukaan koulujen tai päiväkotien kanssa tehtävä vuorovaikutusyhteistyö on usein palkitsevaa ja positiivista, koska vanhemmat ovat kiitollisia siitä, että heidän kanssaan jaetaan kasvatustavasta ja tehdään yhteistyötä. Lastensuojelutyö sen sijaan koetaan viranomaisten puuttumisena ihmisten yksityisiin asioihin. Parhaimmillaan lastensuojelun kasvatuskumppanuus voi kuitenkin aidosti olla työntekijän turvana ja jopa mallina toimimista huostaanotetun lapsen vanhemmalle (Laakso 2009, 202–203).

Vuorovaikutustyö on lastensuojelussa kasvatuskumppanuutta, jolla halutaan edistää lapsen ääntä arvostavan kulttuurin, vuorovaikutussuhteiden ja luottamuksellisten yhteistyösuhteiden kehittymistä. Lähtökohtana kasvatuskumppanuudelle on YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja sen periaatteiden noudattaminen perheen ja palveluiden välisessä yhteistyössä. Kasvatuskumppanuudessa lastensuojelun ammattilainen sitoutuu lapsen huolenpidon, oikeuksien ja edun edistämiseen. Lastensuojelutyön kasvatuskumppanuudessa korostuu vanhempien tuen tarve sekä se, miten lapsen tarpeet tulevat kuulluiksi. Kasvatuskumppanuuden avulla vanhempaa tuetaan kiinnittämään huomiota juuri lapsen tarpeisiin. Se on aikuisten yhteisvastuullista huolenpitoa lapsen kasvusta, oppimisesta ja kehityksestä. Lapsen oppimisen, viihtymisen ja käyttäytymisen ongelmat nähdään epäkohtina sosiaalisessa yhteistoiminnassa ja oppimisympäristössä. Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on osallistaa vanhempaa lapsen kasvatuksen ja hoidon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioimisessa sijoituksen aikana. Kasvatuskumppanuuden toteutuessa vanhemmilla on lastensuojelun ammattilaiset tukenaan lapsen kasvatuksessa. Ammattilaiset jakavat vastuuta lapsesta tilanteessa, jossa perheen omat voimavarat ovat ehtyneet ja jossa olosuhteet kotona eivät voi taata lapselle turvallista kasvu- ja kehitysympäristöä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2011.)

Laakso (2009, 202) puhuu huostaanotettujen lasten vanhempien ja lastenkotien henkilökunnan väliseen vuorovaikutukseen liittyvästä ”käytännöllisestä kasva-

tuskumppanuudesta”. Sellaisen saavuttamiseksi tarvitaan sujuvaa vuorovaikutusta. Käytännön osoittama tosiasia näyttäisi kuitenkin olevan, että lastensuojelutyössä jää kasvatuskumppanuuden ihanteesta huolimatta elämään kumppanuuden ja kontrollin välinen jännite. Lastensuojelun ytimessä ollaan tekemisissä kontrollin kanssa. Tällöin työntekijän asema ei ole vanhemman kumppanina kasvatuksessa, vaan hän voi joutua lapsen hoidon turvatakseen asettumaan lapsen ja vanhemman väliin. (Laakso 2009, 222–223.) Laitimamme kyselyn eräänä ulottuvuutena on tuoda esiin vanhempien näkökulmaa lapsen sijoituspaikan harjoittamaan kontrolliin lastensa kohdalla.

2.3 Lastensuojelulaki

Lastensuojelulain tarkoitus on kokonaisuutena turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lastensuojelulain mukaan lastensuojelua on lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu. Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun muotoja ovat lastensuojelutarpeen selvityksen ja asiakassuunnitelman tekeminen, avo- huollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto sekä sijais- ja jälki- huolto. (Lastensuojelulaki 2007, 1–3 §.) Järjestettyjen lastensuojelupalveluiden ja tukitoimien lisäksi viranomaisilta vaaditaan lapsen huomioonottamista kaikissa muissakin julkisen vallan toimissa (Räty 2007, 17).

Lastensuojelun sijaishuolto on määritelty lastensuojelulaissa. Sen mukaan sijaishuollolla tarkoitetaan huostaanotettujen ja kiireellisesti sijoitettujen lasten hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella (Lastensuojelulaki 2007, 49 §). Säännöksen mukaan on kuitenkin myös mahdollista sijoittaa lapsi väliaikaisesti vanhemman tai muun huoltajan hoidettavaksi (Räty 2007, 293). Kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset ovat sijoitettuina joko perhehoitoon tai lastensuojelulaitoksiin, joita ovat lastenkodit, koulukodit ja muut näihin rinnastettavat lastensuojelulaitokset. Lastensuojelulain mukaan lapsen hoito ja kasvatustulee myös järjestää niin, että hänen yksityisyyttään kunnioitetaan (Lastensuojelulaki 2007, 58 §).

Lastensuojelulaki (2007) määrittelee lapsen asemaa lastensuojelun sijaishuollon aikana. Entä vanhemman asema? Kuinka vanhemmuus sijaishuollon aikana

on otettu huomioon lastensuojelulaisissa? Lain pykälässä 52 todetaan, että lapsen sijoituksesta vastaavan sosiaalityöntekijän ja lapsen hoidosta vastaavan lastensuojelun työntekijän tulee sijoituksen aikana toimia yhteistyössä sekä sijoitetun lapsen että tämän vanhemman tai huoltajan kanssa. Sijoitetun lapsen vanhempaa ei siis lain mukaan voi syrjäyttää lapsensa sijoitusta koskevilla asioilla. Lastensuojelulain pykälän 54 mukaan lapsen pysyvät, jatkuvat ja turvalliset ihmissuhteet, kuten lapsi–vanhempi-suhde, on sijaishuollon aikana turvattava. Tämä tarkoittaa, että lapsella on oletusarvoisesti oikeus tavata vanhempiaan sekä vastaanottamalla näitä vieraikseen että tekemällä vierailuja näiden luo. Lapsen luontaisten ihmissuhteiden turvaaminen on otettava huomioon myös sijaishuolto paikan valinnassa – sijoituspaikka tulisi valita niin, ettei sen sijainti ole esteenä lapsen ja tämän läheisten väliselle yhteydenpidolle (Lastensuojelulaki 2007, 50 §). Lapsen ja tämän läheisten välisellä yhteydenpidolla voidaan tarkoitaa useita eri asioita. Yhteydenpidon muoto voi olla lapsen ja hänen läheisensä välinen konkreettinen tapaaminen, puhelimesta puhuminen, sähköpostin kirjoittaminen tai jokin muu tapa pitää yhteyttä. (Mahkonen 2010, 121–122.)

Juuri sujuvan yhteydenpidon mahdollisuus näyttäisi kyselymme ideointivaiheessa saamamme materiaalin perusteella olevan huostaanotettujen lasten vanhemmille tärkeä asia. Vanhemmat toivat keskusteluissa esiin yhteydenpidon tärkeyden toisaalta lapsen ja tämän vanhempien, toisaalta vanhempien ja lastenkodin henkilökunnan välillä. Mikäli sijoituksen eri osapuolten välinen yhteydenpito on syystä tai toisesta puutteellista tai vaikeaa tai sitä ei ole lainkaan, on lastensuojelulain pykälän 52 mukaisen yhteistyön toteutuminenkin mahdotonta. Ideointiin osallistuneiden vanhempien mukaan lastenkotitoiminnan palautekyselyssä eri osapuolten välisen yhteydenpidon toimivuus olisi tärkeää kartoittaa. Niinpä päädyimme kyselyn työstövaiheessa valitsemaan yhteydenpidon yhdeksi kyselyn kahdeksasta alateemasta.

Lapsen ja tämän vanhemman välinen yhteydenpito ei kuitenkaan aina ole ongelmatonta (esim. Laakso 2009, 206–207). Niinpä lapsen oikeutta yhteydenpitoon läheistensä kanssa voidaan lastensuojelulain 62 §:n mukaan tarvittaessa rajoittaa, mikäli riittävä peruste tällaiselle rajoittamiselle on olemassa. Lain mu-

kaan yhteydenpidon rajoittaminen on perusteltua, jos jokin seuraavista ehdoista täyttyy:

1. Yhteydenpito vaarantaa lapsen sijaishuollon tarkoitusta ja rajoittaminen on lapsen hoidon kannalta välttämätöntä.
2. Yhteydenpito vaarantaa lapsen hengen, terveyden, turvallisuuden tai kehityksen.
3. Rajoittaminen on välttämätöntä lapsen läheisten, perhekodin tai laitoksen muiden lasten tai henkilöstön turvallisuuden kannalta.
4. 12 vuotta täyttänyt lapsi tai alle 12-vuotias lapsi, jonka kehitys on sillä tasolla, että hänen tahtonsa voidaan huomioida, vastustaa yhteydenpitoa.

Edellä luetelluin edellytyksin voidaan lain mukaan (ks. Lastensuojelulaki 2007, 62 §):

1. rajoittaa lapsen oikeutta tavata vanhempiaan tai muita läheisiään,
2. rajoittaa lapsen oikeutta soittaa tai muilla tavoin ottaa yhteyttä läheisiinsä eri yhteydenpitolaitteita tai -välineitä käyttäen,
3. lukea ja pidättää lapsen lähettämä tai hänelle osoitettu yksittäinen kirje tai muu luottamuksellinen viesti tai tarkastaa ja pidättää muu lähetys sekä
4. ottaa rajoituksen ajaksi haltuun lapsen hallussa olevat yhteydenpitolaitteet ja -välineet.

Edellä kuvatut yhteydenpidon rajoittamisen perusteet lapsen ja vanhemman välillä herättävät tietenkin kysymyksen: kenen näkökulmasta asioita tarkastellaan? Päätöksen yhteydenpidon rajoittamisesta tekee viranomainen (Lastensuojelulaki 2007, 63 §). Millainen painoarvo sitten on vanhemman mielipiteellä esimerkiksi siitä, milloin hänen yhteydenpitonsa lapseen on lasta vahingoittavaa? Tämän tyyppisellä kyselyllä saatavien vastausten ja todellisuuden välille jää mahdollinen jännite: se, mikä vanhemman näkökulmasta on ollut riittämätöntä lapsi–vanhempi-suhteen tukemista, onkin lastenkodin henkilökunnan silmin katsottuna lapsen hoidon kannalta välttämättömyys. Tulemme jälleen jonkinasteisen kontrolliulottuvuuden välttämättömyyteen lastensuojelussa sen tarkoituksen toteutumiseksi. Toisaalta kontrolli-sanan käyttäminenkin ei aina tehne oikeutta työntekijöiden toiminnalle – yhteydenpidon rajoittaminen voi

näyttäytyä vanhemmalle kontrollointina, kun taas lastenkodin henkilökunta näkee sen lapsesta välittämisenä ja huolehtimisena. (Laakso 2009, 207–208.)

Lastenkodin henkilökuntaa puolestaan sitoo oman mielipiteen ja näkökulman lisäksi lastensuojelun lainsäädäntö. Tämä vastakkainasettelu ei tietenkään koske vain yhteydenpitoa, vaan sen mahdollisuus on yhtä lailla olemassa myös kyselyn muiden teemojen kohdalla. Se vaikuttaa kyselystä saatavien vastausten tulkintaan ja ennen muuta mahdollisiin tulkintaa seuraaviin toimenpiteisiin. Kysymykseksi jää: missä määrin lastenkodeissa tehtävä työ voi määrittyä ja muuttua vanhemmilta saadun palautteen pohjalta? Tähän ei liene yleisesti pätevää vastausta, vaan se on etsittävä työn jokaisen osa-alueen kohdalla erikseen. Joka tapauksessa työn määrittymisen rajapyykkeinä toimivat vanhempien näkökulman lisäksi ainakin lastensuojeluun liittyvä lainsäädäntö sekä työtä suunnittelevien ja siitä päättävien työntekijöiden persoonallinen ja ammatillinen asiantuntemus.

2.4 Kirkon työntekijän näkökulma

Opinnäytetyöskentelymme tuloksilla ei välttämättä ole sellaisenaan suoria soveltamismahdollisuuksia kirkon työssä, mikäli sellaiseksi ei lasketa laatimamme kyselymallin hyödyntämistä esimerkiksi jonkin seurakunnan tai seurakuntayhtymän omistaman nuorisokodin työssä. Kirkon nuorisotyöntekijän roolissa on kuitenkin mahdollista joutua kosketuksiin lastensuojelun teemojen kanssa. Kirkon nuorisotyön luonteeseen kuuluu nuoren kokonaisvaltainen kohtaaminen. Usein se tarkoittaa sitä, että työntekijä kohtaa nuoren huolia ja tarpeita. Nuorisotyössä on hyvä olla herkkä tarttumaan nuorten puheisiin ja oireilevaan käytökseen. Huoli nuoren hyvinvoinnista voi puhjeta esimerkiksi sielunhoidollisissa keskustelussa.

Kirkkohallitus (2007) on koonnut kirkon työntekijöille tausta-aineistoa varhaisesta tukemisesta ja lastensuojelusta. Sen mukaan seurakunnissa tehtävän työn tärkeä osa on varhainen tukeminen, joka on ennaltaehkäisevää ja pyrkii torjumaan vaikeuksia ennen kuin ne kasvavat suuriksi. Varhaista tukemista on keskustelu, rukoileminen, aineellinen tai taloudellinen apu ja ammattiauttajien luokse ohjaaminen. (Kirkkohallitus 2007, 11.) Kirkon nuorisotyössä voi joutua

kohtaamaan vakavia huolestumisen aiheita. Kuinka työntekijän tulisi toimia, jos epäily lastensuojelun tarpeesta herää? Tarkemman kartoituksen myötä jatkuva huoli on kerrottava sosiaaliviranomaisille tekemällä lastensuojeluilmoitus (Lastensuojelulaki 2007, 25 §). Tällaisessa tapauksessa on siis toimittava lastensuojelulain mukaisesti, vaikka muuten kirkon työntekijöitä sitoisikin vaitiolovelvollisuus (Kirkkohallitus 2007, 16).

Käsittelemillämme teemoilla ja lastensuojelutyöllä ylipäätään voidaan ajatella olevan joitakin kosketuspintoja kristinuskon ja sen teologian kanssa. Teologialla tarkoitamme tässä yhteydessä nimenomaan kristillistä teologiaa. Tämä rajaus on luonteva, koska saamme pätevyyden työskennellä nimenomaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nuorisotyön viroissa. Lastensuojelun käsittely esimerkiksi muiden uskontojen näkökulmasta ei tässä yhteydessä ole tarpeen. Alla olevan ei myöskään ole tarkoitus olla kattava kuvaus ”lastensuojelun teologiasta”. Sen sijaan tuomme esimerkinomaisesti esille joitakin ajatuksiamme aiheesta.

2.4.1 Ensimmäinen uskonkohta

Näkemyksemme mukaan ”lastensuojelun teologia” on ensimmäisen uskonkohdan teologiaa. Apostolisen uskontunnustuksen (ks. esim. Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.) ensimmäisessä uskonkohdassa tunnustetaan Jumala maailman Luojaksi. Raamatun ensimmäisessä luomiskertomuksessa kerrotaan Jumalan luoneen ihmisen omaksi kuvakseen (1. Moos. 1:27). Kristillisessä opetuksessa ihmisen arvo perustuu Jumalan kuvana olemiseen. Ihminen on osa Jumalan luomakuntaa samoin kuin vaikkapa kasvit ja eläimet, mutta ihmisen osa Jumalan luomana olentona on syvempi kuin kasvien ja eläinten. Raamattu ei kerro Jumalan luoneen kasveja tai eläimiä kuvakseen. Niin ihminen saa ihmisarvonsa siitä, että hän erityisellä tavalla Jumalan kuvaksi luotuna viittaa Luojaansa. Näin ollen ihmisarvo ei ole riippuvainen ihmisestä itsestään tai hänen omista teoistaan, sanoistaan, ajatuksistaan tai saavutuksistaan. Kristinuskon näkökulmasta jokainen ihminen on Jumalan edessä samassa veneessä: toisaalta Jumalan kuvaksi luotuna ja siksi arvokkaana, toisaalta syntiin

langenneena ja siksi ”särkyneenä Jumalan kuvana” (1. Moos. 3; Room. 3:22–24).

Tätä kristillistä ihmiskäsitystä voidaan soveltaa sosiaalialan työssä. Ihmisen arvo ei tällöin riipu onnistumisesta tai epäonnistumisesta vanhempana, raittiudesta tai päihderiippuvuudesta, rikollisuudesta tai nuhteettomuudesta tai muistakaan omista teoistamme. Jokainen, niin vanhempi, lapsi kuin lastensuojelun työntekijäkin on maailman Luojan kuva ja sellaisena arvokas. Myös huostaanotettujen lasten samoin kuin heidän vanhempiensa ihmisarvo on kristillisestä näkökulmasta loukkaamaton ja sitä tulee kunnioittaa. Samoin kuin Jumalan edessä ei ole juutalaista tai kreikkalaista, orjaa tai vapaata (Gal. 3:28), ei Hänen edessään ole myöskään hyvää tai huonoa vanhempaa, sosiaalityöntekijää tai lastenkodin ohjaajaa, huostaanotettua tai vanhempiensa kanssa asuvaa lasta.

2.4.2 Jeesuksen opetus heikommassa asemassa olevista

Toinen näkökulma kristinuskon ja lastensuojelun yhteyteen avautuu Jeesuksen opetuksista. Uuden testamentin evankeliumeihin on tallennettu kaksi lapsiin liittyvää Jeesuksen opetuspuhetta (Marshall & Parvis 2009, 435). Näistä ensimmäisessä Jeesuksesta kerrotaan:

Sitten hän asetti heidän keskelleen lapsen, otti hänet syliinsä ja sanoi: ”Joka minun nimessäni ottaa luokseen yhdenkin tällaisen lapsen, se ottaa luokseen minut. Ja joka ottaa minut luokseen, ei ota minua, vaan sen joka on minut lähettänyt.” (Mark. 9:36–37).

Marshall & Parvis (2009, 437) ehdottavat, että Jeesuksen sanat lapsen vastaanottamisesta ”minun nimessäni” merkitsevät, että lapsen tervetulleeksi toivottamista ja hyväksymistä aivan kuin lapsen sijassa olisi Jeesus itse. Jeesuksen opetuksessa lapsuudella oli siten erityinen arvo ja merkitys. Heikomman ja avuttomamman tulee ihmisten keskinäisessä arvojärjestyksessä saada Kristukselle kuuluva arvo ja kunnia. Sama heikommassa asemassa oleviin suhtautumisen periaate toistuu Jeesuksen puhuessa viimeisestä tuomiosta (Matt. 25:31–46). Ne teot, jotka ihminen tekee tai jättää tekemättä apua tarvitsevalle tai muuten heikommalle, hän tekee tai jättää tekemättä Jeesukselle itselleen. Siinä kristillinen yleisperiaate kaikkeen sosiaalialan työhön.

2.4.3 Ihmiset Jumalan käytössä

Kolmannen näkökulman kristinuskon ja lastensuojelun suhteeseen saamme, kun tarkastelemme niitä henkilöitä, jotka ovat Raamatun kertomuksissa Jumalan käytössä niin sanotun pelastushistorian vaiheissa. Otetaan esimerkiksi ihmissuvun kantaisä Adam, mies jonka tekemä kasvatustyö oli siinä määrin epäonnistunutta, että lopputuloksena hänen lastensa kohdalla oli veljesmurha. Jää arvoitukseksi, mikäli Eedenin puutarhassa olisi ollut sosiaalityöntekijöitä, olisiko Kainin suorittamaa surmatyötä voitu ehkäistä varhaisella puuttumisella. Toisena esimerkkinä toimikoot Jaakobin pojat. Yksitoista veljestä heittää kahdennentoista kateudenpuuskassa kaivoon ja kaiken huipuksi myy sitten tämän orjaksi. Mikä aikansa lastensuojelutapaus! Vielä on mainitsematta lastensuojelullisesti erikoisista Raamatun esimerkeistä kenties merkittävin. Itse Vapahtajammehan syntyi epämääräisten olosuhteiden keskelle eläinten suojaan ja sai ensimmäiseksi leposijakseen niiden ruokintakaukalon. Lisäksi Jeesus-lapsen isäsuhde lienee ollut aikalaisten silmin katsottuna vähintäänkin erikoinen. Mikäli Betlehemin kaupungin palkkalistoilla olisi ollut sosiaalityöntekijöitä, olisi heillä todennäköisesti ollut työsarkaa Jeesusin perheen kohdalla. Meille kristityille nämä ja lukuisat muut Raamatun kertomukset kuitenkin kertovat, että Jumalan suunnitelmat voivat toteutua ihmissilmin katsottuna erikoisten tai toivottomienkin tapausten kautta.

3 OPINNÄYTETYÖPROSESSI

3.1 Opinnäytetyön muoto

Opinnäytetyömme on pohjimmiltaan kehittämishanke. Sen tuloksena on jo ker-
ran testattu kyselymalli ja –lomake, jotka olemme kehittäneet ja jotka tarjoamme
Pelastakaa Lapset ry:n käyttöön. Kyselystä palautuneet vastaukset muodosta-
vat aineiston, jolla olemme osaltaan arvioineet kokoamamme kyselyn ja siihen
liittyvän lomakkeen toimivuutta. Paitsi kyselylomaketta, myös ensimmäistä ker-
taa toteutetun kyselyn tuloksia Pelastakaa Lapset ry voi jatkossa käyttää ha-
luamallaan tavalla työskentelynsä kehittämisessä.

Työmme edetessä olemme pohtineet sen painopistettä Diakin opinnäytetöiden
erilaisten toteutusvaihtoehtojen välillä. Diakissa opinnäytetyön painopiste on
joko tutkimuksessa tai kehittämisessä. Oma työmme sijoittuu selvästi kehittä-
mispainotteisten opinnäytetöiden joukkoon. Tällaisissa opinnäytetöissä kehitet-
tään, arvioidaan ja toteutetaan tuotteita, palveluja, toimintatapoja ja työkäytän-
töjä. Kehittämispainotteinen työ voi olla esimerkiksi hanke tai projekti, jonka tu-
loksena tai kehittelyn lopputuotteena syntyy toiminnallinen tapahtuma tai – ku-
ten laatimamme kyselylomake on – tuote. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010,
32.)

Kehittämispainotteiset opinnäytetyöt jaetaan Diakin opinnäytetyöoppaassa
edelleen kahteen eri toteutusmalliin, jotka ovat tuotekehittely eli produktio ja
kehittämishanke. Tuotekehittelyn tarkoituksena on suunnitella, testata, arvioida
ja mahdollisesti markkinoida tuotos tai palvelu, joka voi toimia käytännön työn
työvälineenä. Kehittämishanke taas on luonteeltaan produktiota pitkäjäntei-
sempi työ, jossa kehitetään esimerkiksi työyhteisön työkäytäntöjä yhteistyössä
työyhteisön kanssa. Kehittämishankkeessa pureudutaan työyhteisön toiveeseen
parantaa jotakin tiettyä käytäntöä tai käytäntöjä, ja opinnäytetyönä suunnitel-
laan, toteutetaan ja arvioidaan tehty kehittämishanke. (Diakonia-ammattikor-
keakoulu 2010, 33–35.) Työssämme on siten sekä produktio että kehittämis-
hankkeen piirteitä. Olemme laatineet kyselylomakkeen, joka on selkeä tuote.
Tämä viittaa produktioon. Toisaalta olemme kehittäneet Pelastakaa Lapset

ry:lle arviointimenetelmää ja –työkalua, jota se voi hyödyntää toimintansa suunnittelussa. Tässä mielessä voidaan puhua kehityshankkeesta.

3.2 Suunnitteluvaihe ja kehittämistyön aloitus

Yhteistyömme Pelastakaa Lapset ry:n kanssa käynnistyi toukokuussa 2010, kun järjestö otti Diakonia-ammattikorkeakouluun yhteyttä tiedustellen, löytyisikö opiskelijoiden joukosta sellaisia, jotka olisivat kiinnostuneita laatimaan palautekyselymallin opinnäytetyönään. Järjestöllä oli tarve palautekyselylle, joka olisi tarkoitettu sen lastenkoteihin sijoitettujen lasten vanhemmille. Pidimme kyselyn ensimmäisen suunnittelupalaverin Pelastakaa Lapset ry:n edustajan kanssa kesäkuussa 2010. Tuossa palaverissa hahmottelimme kyselyn tarkoitusta ja sen laatimisen tapaa suurpiirteisesti. Jo alusta alkaen tarkoituksena oli aiemman Lastenkoti minun mielestäni -kyselyn tapaan ideoida kyselyä yhdessä niiden kanssa, jotka siihen tulisivat vastaamaan. Tässä tapauksessa vastaajajoukkona tulisivat olemaan Pelastakaa Lapset ry:n lastenkoteihin sijoitettujen lasten vanhemmat, joten asetimme tavoitteeksi saada muutamia vanhempia muotoilemaan kyselyn sisältöä kanssamme.

Seuraava palaveri pidettiin elokuussa 2010. Tuolloin saimme kuulla, että järjestön pääkaupunkiseudun lastenkotien johtajat olivat alustavasti tiedustelleet joidenkin vanhempien kiinnostusta osallistua kyselyn ideointiin ja saaneet lupaavaa vastakaikua tiedusteluihinsa. Elokuun palaverissa sinetöimme myös aikataulusuunnitelman, jonka mukaan kyselyn oli tarkoitus valmistua. Asetimme tuolloin tavoitteeksi, että saisimme kyselyn suunnittelun hyvään alkuun elokuussa 2010. Päätimme ottaa alkusyksyllä yhteyttä järjestön pääkaupunkiseudulla sijaitsevien lastenkotien johtajiin ja sopia kyselyn ideointitapaamiseen liittyvistä aikatauluista ja käytännön järjestelyistä. Loppuvuoden 2010 tiesimme joutuvamme pitämään enimmäkseen taukoa opinnäytetyöskentelystä muiden opintojen vuoksi. Suunnittelimme kuitenkin, että vielä loppuvuodesta 2010 tai viimeistään vuoden 2011 alussa toimittaisimme ideointipäivään osallistumisesta kiinnostuneille vanhemmille kutsun, jossa esittelisimme itsemme sekä opinnäytetyömme aiheen ja tavoitteen. Päätimme jatkaa työskentelyä tauon jälkeen heti vuoden 2011 alusta. Suunnitelmamme mukaan kyselyn ideointitapaaminen pi-

dettäisiin alkukeväällä 2011 ja varsinainen kysely saataisiin valmiiksi ja lähetettäisiin ennen kesää 2011. Näin meille jäisi syksyllä 2011 aikaa koota yhteen kyselystä saadut vastaukset ja laatia raportti kyselyn laadinnasta.

Päätimme toteuttaa kyselyn toimituksen vastaajille niin, ettei meidän tarvitsisi saada tietoomme vanhempien yhteystietoja tai henkilöllisyyttä. Käytännössä tämä onnistuisi niin, että kunkin Pelastakaa Lapset ry:n lastenkodin johtaja ilmoittaisi meille niiden vanhempien lukumäärän, joihin lastenkotien henkilökunnalla oli jonkinlainen kontakti. Me puolestamme toimittaisimme lastenkodeille tarvittavan määrän kyselyitä sekä palautuskuoria, joissa olisi valmiina Diakoniammattikorkeakoulun osoite. Näin vanhempien antama palaute ei olisi vaarassa joutua suoraan luetuksi asianomaisessa lastenkodissa.

Syyskuussa 2010 tapasimme järjestön pääkaupunkiseudulla sijaitsevien lastenkotien johtajat Seppo Kinnusen ja Sami Köykan. Kinnunen työskentelee Kainiaisissa sijaitsevan lastenkoti Tirlittanin johtajana ja Köykkä puolestaan johtaa Vantaalla sijaitsevia Tyrskyä ja Pärskettä. Palaverin tarkoituksena oli kartoittaa, moniko vanhemmista olisi kiinnostunut osallistumaan kyselyn ideointiin sekä suunnitella, kuinka ideointitapaaminen käytännössä toteutettaisiin. Johtajat olivat alustavasti tiedustelleet vanhempien kiinnostusta kyselyn ideointityötä kohtaan. Heidän tavoittamistaan vanhemmista neljä oli ilmaissut olevansa mielellään mukana ideoimassa kyselyä. Saimme johtajilta näiden vanhempien yhteystiedot ja sovimme, että otamme heihin yhteyttä sähköpostitse vielä syksyn 2010 aikana.

Kinnunen ja Köykkä kertoivat tapaamisessa meille lastenkotiensa toiminnasta ja siitä, millaisia asioita heidän näkökulmastaan olisi hyödyllistä saada palautekyselyllä selville. He vaikuttivat innostuneilta siitä, että palautekysely saataisiin käyttöön. Johtajien mukaan olisi etu, että kyselyn toteuttaisimme me, jotka emme ole Pelastakaa Lapset ry:n tai sen lastenkotien työntekijöitä. Näin vanhemmat saattaisivat heidän mukaansa uskaltautua antamaan avoimemmin sellaista palautetta, jota eivät rohkenisi tai haluaisi lastenkotien henkilökunnalle suoraan antaa. Johtajat uskoivat, että ideointitapaamisessa osa heidän tunteistaan vanhemmista saattaisi yltyä antamaan palautetta lastenkotien toiminnasta suoraan meille. Tämän vuoksi heidän mielestään oli tärkeää, että me oh-

jaisimme keskustelua niin, että se keskittyisi kyselyn laadintaan eikä varsinaiseen palautteen antamiseen, jonka paikka olisi vasta aikanaan kyselyyn vastattaessa. Heidän mukaansa olisi hyvä ajatus, että me opiskelijat sopisimme etukäteen keskinäisistä rooleistamme ideointitapaamisessa: yksi voisi esimerkiksi olla puheenjohtaja ja yksi kirjuri, joka merkitsisi muistiin keskustelun sisältöjä.

Sovimme palaverissa myös ideointitapaamiseen liittyviä käytännön asioita. Sen ajankohdaksi päätettiin tiistai 8.2.2011 kello 17–19.30 ja paikaksi lastenkoti Tyrsky. Sovimme myös, että lastenkodin henkilökunta järjestää ideointitapaamiseen kahvitarjoilun ja tarvittavat materiaalit, kuten fläppitaulun ja tussit. Lisäksi päätimme johtajien kanssa tavata toisiamme vielä tammikuussa 2011 lastenkoti Tyrskyn tiloissa, jolloin voisimme vielä tutustua ideointitapaamiseen käytettävään tilaan sekä sopia tapaamisen tarkemmista käytännön järjestelyistä.

Joulukuussa 2010 lähestyimme aikataulusuunnitelmamme mukaisesti sähköpostitse niitä neljää vanhempaa, jotka johtajien kertoman mukaan olivat kiinnostuneita kyselyn ideoinnista. Sähköpostiviestissä (ks. liite 5) esittelimme itsemme ja opinnäytetyön, jota olimme tekemässä. Kerroimme, mitä kyselyn ideointitapaamisessa olisi tarkoitus saada aikaan ja painotimme ideointitapaamiseen osallistumisen luottamuksellisuutta – tapaamisessa esillä olevat asiat jäisivät vain meidän tietoomme eikä valmiista kyselystä tulisi olemaan mahdollista tunnistaa ideointiin osallistuneiden vanhempien henkilöllisyyttä. Kerroimme vanhemmille suunnittelemamme tapaamisen ajankohdan ja paikan ja pyysimme heitä ilmoittamaan meille, olisiko heidän mahdollista osallistua tapaamiseen tuolloin. Vanhemmista jokainen vastasi sähköpostiviestiimme ja kaikki ilmoittivat, että heidän todennäköisesti olisi mahdollista osallistua tapaamiseen suunniteltuna ajankohtana.

Kun tapasimme pääkaupunkiseudun lastenkotien johtajat Kinnusen ja Köykan uudelleen tammikuussa 2011, kävimme vielä läpi ideointitapaamista koskevia käytännön asioita. Keskustelimme siitä, mitkä lastenkotielämään liittyvät teemat kiinnostivat meitä ja mitä niistä mahdollisesti haluaisimme nostettavan esiin ideointitapaamisessa. Olimme kuitenkin yhtä mieltä siitä, ettei tapaamisen sisältöjä saa liiaksi suunnitella, vaan on jätettävä tilaa vanhempien esiin nostamille tee-

moille. Lisäksi johtajat kehottivat meitä korostamaan ideointitapaamiseen osallistuville vanhemmille, että se voisi olla ainutkertainen tilaisuus kehittää lastenkotien toimintaa ja kenties jopa luoda uutta niiden käytännöissä. Tilojen käytännöllisyyden vuoksi päätimme siirtää tapaamisen paikan lastenkoti Tyrskystä pihan toiselle puolelle lastenkoti Pärskeseen. Itse kyselyn suhteen johtajien mielipide oli, että siitä saataisiin paras hyöty, mikäli kyselylomakkeeseen merkittäisiin, mihin lastenkotiin vastaajan lapsi on sijoitettu. Näin saatu palaute kohdentuisi suoraan asianomaiseen lastenkotiin ja mahdollisiin epäkohtiin pystyttäisiin puuttumaan tehokkaasti. Mikäli vastausta ei kohdennettaisi mihinkään lastenkotiin, olisi vastausten hyödyntäminen johtajien mukaan vaikeaa, sillä se, mikä on ongelma jossakin lastenkodissa, ei välttämättä ole sitä jossakin toisessa.

Tammi- ja helmikuussa 2011 jatkoimme ideointitapaamisen suunnittelua keskenämme. Aiemmissa keskusteluissamme olimme kirjanneet ylös joitakin sellaisia teemoja, joita pidimme mahdollisina keskustelunaiheina ideointitapaamisessa: lastenkodin viihtyisyys, lapsen asema lastenkodissa, toiminnallisuus lastenkodissa, vanhemman tyytyväisyys lastenkodin toimintaan, yhteydenpito, koko perheen asiakkuus sekä vanhemmuus sijoituksen aikana. Palavereissa lastenkotien johtajien kanssa oli keskusteltu teemoista, jotka voisivat edellisten lisäksi olla mahdollisia kyselyn aihepiirejä: vanhemman saama tuki sijoituksen aikana, yhteistyö vanhempien ja lastenkodin henkilökunnan välillä, vanhempien kokemus kuulluksi tulemisesta palavereissa ja muissa tapaamisissa, yhteistyö vanhempien ja lastenkodin työntekijöiden välillä sekä sijoituksen alkuvaiheen erityispiirteet.

Suunnittelun tässä vaiheessa meissä heräsi pelko siitä, että liialla aihepiirien ennalta määräämisellä kadottaisimme ideointitapaamisen perimmäisen tarkoituksen – vanhempien äänen kuuluville saamisen. Halusimme varmistua siitä, että vanhempien ideoille ja vapaalle sanalle jäisi riittävästi tilaa tapaamisessa. Niinpä päädyimme tapaamisen rakenteen ratkaisuun, jossa ensin kirjaisimme ylös niitä teemoja, joita vanhemmat tuovat esille. Tämän jälkeen, mikäli mielestämme jokin tärkeä näkökulma jäisi sivuutetuksi, voisimme pyytää vanhemmilta arvioita siitä, voisiko jokin meidän pohtimistamme teemoista olla

hyödyllinen kyselyyn sisällytettynä. Tiivistimme teemat, joita itse voisimme tuoda esiin, muutamaaan tärkeimpään. Nämä olivat lapsen hoito lastenkodissa, sijoituksen alkuvaiheen erityispiirteet, vanhemmuus sijoituksen aikana, yhteydenpito sekä vanhemmuuden tuki sijoituksen aikana.

Suunnittelimme tapaamisen rakenteen niin, että siihen käytettävä kokonaisaika olisi noin kaksi ja puoli tuntia. Ensimmäisen puolen tunnin aikana olisi kahvitarjoilu, jonka aikana voisimme esitellä itseämme ja työtämme. Lisäksi kahvitarjoilulla aloittaminen olisi hyvä ratkaisu siinä tapauksessa, että joku vanhemmista myöhästyisi tapaamisesta – näin hän ei jäisi itse ideoinnista paitsi. Itse ideoinnin päätimme toteuttaa niin, että aloittaisimme kyselyyn mahdollisesti sisällytettävien teemojen kokoamisella. Kuten edellä todettiin, päätimme ottaa ensin esille vanhempien pohtimat teemat ja vasta sitten, mikäli tarpeellista, itse muotoilemme teemoja. Teemat kirjattaisiin ylös kukin omalle seinään teipatulle fläppipaperilleen, jolloin ne olisivat kaikkien nähtävillä. Tämän jälkeen kutakin teemaa ryhdyttäisiin käymään läpi sopimiemme kyselyn peruskysymysten valossa: Mikä juuri tässä aihepiirissä on vanhempien mielestä hyvää ja toimivaa? Mihin tämän aihepiirin asioihin vanhemmat kaipasivat parannuksia? Kuinka vanhempien näkökulma voitaisiin juuri tähän aihepiiriin liittyvissä asioissa ottaa paremmin huomioon? Tapaamisen lopuksi vanhemmille tarjottaisiin mahdollisuus kirjoittaa paperille sellaisia näkökulmia tai ajatuksia, joita he eivät syystä tai toisesta tahdoisi tuoda suullisessa keskustelussa esiin. Lisäksi heitä muistutettaisiin mahdollisuudesta lähestyä meitä myös tapaamisen jälkeen sähköpostitse, mikäli käyty keskustelu herättäisi ajatuksia jälkikäteen.

Hieman ennen tapaamista tammikuun 2011 lopussa lähetimme ideointiin mukaan lupautuneille vanhemmille vielä sähköpostiviestin (ks. liite 6), jossa pyysimme heitä pohtimaan etukäteen edellä lueteltuja kyselyn peruskysymyksiä. Kerroimme vanhemmille, mitä ideointitapaamisessa tulisi tapahtumaan ja esittelimme tapaamisen rakenteen. Lisäksi painotimme vielä uudelleen tapaamisen luottamuksellisuutta ja siihen osallistuvien anonymiteettiä.

3.3 Ideointitapaaminen

Ideointitapaaminen pidettiin suunnitellusti lastenkoti Pärскеessä tiistaina 8. helmikuuta 2011 kello 17 alkaen. Paikalle saapuivat kaikki neljä vanhempaa, jotka olivat lupautuneet tulemaan. Pääsimme aloittamaan työskentelyn aika-
taulun mukaisesti kahvitarjoilun lomassa. Olimme varanneet tapaamiseen aikaa kello 19.30 saakka, siis yhteensä kaksi ja puoli tuntia. Kahvitarjoilun vielä jatkuessa toivotimme kaikki paikalle saapuneet tervetulleiksi, esittäydyimme ja kerroimme hieman tarkemmin itsestämme, jotta vuorovaikutus meidän ja vanhempien välillä olisi mahdollisimman luontevaa ja rentoa. Esittelimme vanhemmille myös ajatusta siitä, mitä toivoimme ideoinnilta, ja kerroimme, kuinka tapaamisessa edettäisiin. Olimme etukäteen sopineet, että meistä opiskelijoista Ville toimisi tapaamisessa puheenjohtajana ja huolehtisi siitä, että keskustelu etenee ja että kaikkien esille nostettavien aihepiirien käsittelyyn jäisi aikaa. Miran tehtävänä olisi kirjoittaa aihepiirit ja niistä heränneet ajatukset seinälle kiinnitetyille fläppipapereille. Emma puolestaan kirjaisi tapaamisen kulun ja siinä syntyneet ideat muistiin kyselyn laadinnan myöhempiä työvaiheita varten.

Käytyämme yhteisesti läpi illan kulun ja aikataulun ryhdyimme kokoamaan fläppipapereille teemoja, joita vanhemmat halusivat kyselyä ajatellen tuoda esiin. Keskustelussa tuli esiin neljä vanhempien tärkeäksi kokemaa teemaa: kotityöt, tavat ja tottumukset; päivärytmi; hankinnat, harrastukset ja rahankäyttö sekä kotilomat, lomat ja muut matkat. Näiden yhteisen keskustelun pohjalta muistiin kirjattujen teemojen lisäksi esittelimme vanhemmille etukäteen pohtimiamme teemoja. Päätimme, että käsittelemme myös niistä neljää: huolenpitoa lapsesta, yhteydenpitoa, sijoituksen alkuvaihetta sekä vanhemmuuden tukea. Teemojen lisäksi omalla fläppipaperillaan olivat esillä kyselymme taustana olleet peruskysymykset, jotka olimme esitelleet vanhemmille ideointitapaamista edeltävässä sähköpostiviestissä. Olimme kirjoittaneet ne esille muodossa:

1. Mitkä asiat tässä teemassa ovat hyvin?
2. Mikä siinä voisi olla paremmin?
3. Miten vanhempien näkökulma voitaisiin tässä asiassa ottaa paremmin huomioon?

Kun kaikki kahdeksan teemaa oli otsikoitu seinällä oleville fläppipapereille, ryhdyimme yksi kerrallaan täydentämään teemoja kokoamalla papereille muistiin ajatuksia ja kysymyksiä, joita teemat herättivät. Olemme koonneet seuraavaksi tapaamisessa käsitellyt teemat ja listanneet niiden alle kunkin teeman herättämät ajatukset, jotka keskustelussa kirjattiin muistiin.

3.3.1 Teema 1: Kotityöt, tavat ja tottumukset

Ensimmäisenä teemana käsitelimme kotitöiden, tapojen, tottumusten sekä muiden käytännöllisten asioiden huomioon ottamista lastenkodeissa. Aihepiiri herätti seuraavia kysymyksiä:

- Kuinka kunkin lapsen kohdalla otetaan huomioon lapsen ”historia” ja aiemmat kokemukset? Entä vanhempien opettamat tavat ja tottumukset?
- Kuinka vanhempien elämänarvot otetaan huomioon lastenkodissa?
- Kuinka vanhemman mielestä lastenkodissa suhtaudutaan ekologisuuteen, kuluttamiseen tai uskontoihin?
- Kuinka lastenkodissa tuetaan television ja tietokoneen vastuulliseen käyttöön?
- Millaisina vanhemmat kokevat lastenkodissa käytössä olevat rajaamis- ja rangaistuskäytännöt?
- Kuinka lastenkodin tavat kaiken kaikkiaan tukevat lapsen kasvua kohti vastuullista aikuisuutta?

3.3.2 Teema 2: Päivärytmi

Lastenkodin päivärytmi herätti runsaasti keskustelua ja mielipiteitä. Vanhempien mukaan jokaisella vanhemmalla on omat käsityksensä ja toiveensa siitä, miten lapsen arki sujuisi mahdollisimman hyvin. Tämän teeman kohdalla vanhempien ideat kysymysten aiheiksi koskivat enimmäkseen lapsen perustarpeita, kuten riittävää lepoa ja ravintoa. Vanhemmat pohtivat myös kotiolojen ja lastenkodin olojen eroavaisuuksia. Aihepiirin herättämiä kysymyksiä olivat:

- Kuinka lastenkodin arjen kasvatustyössä voitaisiin ottaa vanhempien toiveet paremmin huomioon? Missä määrin van-

hemman ylipäätään on mahdollista omilla toiveillaan vaikuttaa lapsensa kasvatukseen lastenkodissa?

- Kuinka paljon eri lasten päivärytmit lastenkodissa voivat poiketa toisistaan? Kuinka paljon lastenkodin henkilökunnan tulisi joustaa erilaisten päivärytmien suhteen?
- Kuinka on mahdollista ottaa huomioon kunkin lapsen omat tottumukset ja sovittaa ne lastenkodin käytäntöihin?
- Ovatko vanhemmat tyytyväisiä lapselleen asetettuihin nukkumaanmenoaikoihin?

3.3.3 Teema 3: Hankinnat, harrastukset ja rahankäyttö

Eräs käsittelemistämme teemoista olivat lastenkodin rahankäyttöön, hankintoihin ja harrastusmahdollisuuksiin liittyvät käytännöt. Aihepiiri herätti keskustelua erityisesti vastuullisen rahankäytön opettelusta ja opettamisesta. Vanhemmat toivoivat kyselyyn kysymyksiä viikko- ja kuukausirahakäytännöstä sekä vaatteiden ja muiden hyödykkeiden ostamisesta. Aihepiiriin liittyviä kysymyksiä:

- Onko vaatteiden ja tavaroiden hankinnassa tärkeintä laatu, käytännöllisyys vai ulkonäkö?
- Kannattaako vaatteita ostaa mahdollisesti kalliiseen hintaan kaupasta vai pikemminkin suosia kierrätystä?
- Kartoitetaanko lapsen tarpeet hankintoja suunniteltaessa riittävän hyvin?
- Otetaanko vanhempien mielipide hankinnoissa riittävän hyvin huomioon?
- Tuetaanko lasta vastuulliseen rahankäyttöön, jonka turvin hän pärjää myös aikuisiällä?

3.3.4 Teema 4: Kotilomat, muut lomat ja matkat

Lastenkodin arkeen kuuluvat toisinaan myös lasten lomailut kodissaan vanhempiensa luona sekä muut lomat ja matkat. Ideointitapaamisessa keskustelimme vanhempien kanssa luottamuksesta, jota vanhemmat toivoisivat voivansa tuntea, kun oman lapsen lomaa tai matkaa suunnitellaan. Aihepiiriin liittyviä kysymyksiä, jotka kirjattiin muistiin:

- Voiko vanhempi olla turvallisella mielellä lapsen lähtiessä lastenkodin järjestämälle matkalle tai lomalle? Millä edellytyksillä?
- Tuntevatko lastenkodin työntekijät lomakohteen ja siihen liittyvät ihmiset tarpeeksi hyvin?
- Kuinka lapsen vointi tämän palatessa kotilomalta otetaan huomioon?
- Kuinka lomat muiden kuin vanhempien luo – esimerkiksi lapsen kavereille tai sukulaisille – sujuvat ja saako vanhempi niistä riittävästi tietoa?

3.3.5 Teema 5: Huolenpito lapsesta

Huolenpito lapsesta oli teema, jonka me opiskelijat nostimme esiin. Tämän teeman käsittelyssä vanhempia askarruttivat erityisesti lapsen hygieniasta huolehtimiseen liittyvät asiat. Lapsen huolenpitoon liittyvistä asioista keskusteltaessa tuli selvästi esille vanhempien huoli huostaanotettujen lastensa fyysisten tarpeiden tyydyttämisestä. Aihepiiriin liittyviä kysymyksiä:

- Otetaanko lastenkodissa riittävällä tavalla huomioon murrosiän mukanaan tuomat vaatimukset hygienian hoidossa?
- Entä otetaanko lapsen tai nuoren erityistarpeet hygienian hoidossa sekä terveydenhoidossa huomioon?
- Valvotaanko lastenkodissa, että vaatteet, lakanat ja pyyhkeet tulevat vaihdetuiksi riittävän usein?
- Tuetaanko lasta riittävästi? Kannustetaanko tai valvotaanko lasta riittävästi?
- Pystytäänkö lastenkodissa huolehtimaan lapsesta vanhemman toivomalla tavalla?

3.3.6 Teema 6: Yhteydenpito

Olimme keskustelleet yhteydenpitoon liittyvistä näkökulmista keskenämme ennen ideointitapaamista. Oman kokemuksemme mukaan yhteydenpidosta huolehtiminen niin, että kaikkien osapuolten tarpeet yhteydenpidossa tulisivat otetuiksi huomioon, voi olla haastavaa. Ideointitapaamisessa vanhempia vaikuttivat huolettavan yhteydenpidon käytännöt tilanteissa, joissa lapsen vanhempien

keskinäiset välit ovat ongelmalliset. Pohdimme yhteydenpidon sujuvuutta vanhemman näkökulmasta seuraavin kysymyksin:

- Kuinka vanhemman yhteydenpito sijoituksen aikana on sujunut oman lapsen kanssa? Entä lastenkodin henkilökunnan (erityisesti lapsen omahoitajan) tai lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa?
- Onko lapsen yhteydenpito ystäviin ja sukulaisiin ollut sujuvaa?
- Millaista on lapsen ja lastenkodin henkilökunnan välinen vuorovaikutus?
- Tuleeko lapsi todellisuudessa riittävästi kuulluksi lastenkodissa?
- Millä tavalla lastenkodissa hoidetaan sellaiset yhteydenpitoon liittyvät tilanteet, joissa lapsen vanhemmat eivät tahdo olla tekemisissä keskenään?
- Toteutuuko lastenkodin kanssa tehtävässä yhteistyössä lapsen huoltajien välinen tasa-arvo?
- Tulevatko lapsen asiat hoidetuiksi vaikka lapsen omahoitaja olisi sairaana tai lomalla?

3.3.7 Teema 7: Sijoituksen alkuvaihe

Halusimme kyselyssä saada selville jotakin vanhemmilla olevista, lapsen sijoituksen alkuvaiheeseen liittyvistä kokemuksista. Tämä aihepiiri oli esillä jo lastenkodin johtajien Kinnusen ja Köykan kanssa käymissämme keskusteluissa. Nimesimme teeman sijoituksen alkuvaiheeksi. Pyysimme vanhempia muistelemaan aikaa, jolloin lapsi sijoitettiin Pelastakaa Lapset ry:n lastenkotiin. Aihepiiriin liittyviä kysymyksiä:

- Mitä kautta vanhemmat olivat ensimmäisen kerran kuulleet lastenkodista, johon lapsi sijoitettaisiin?
- Millainen vastaanotto lastenkodissa oli?
- Olivatko vanhemmat mielestään saaneet etukäteen riittävästi tietoa lastenkodista?
- Saivatko lapsi ja vanhemmat tarpeeksi aikaa ja tilaa lastenkotiin tutustumiseen?
- Olivatko työntekijät aktiivisia yhteydenpidossa?

Vanhemmat nostivat keskustelussa esille ajatuksen jonkinlaisesta sijoitettavan lapsen vanhemmalle jaettavasta tutustumislehtisestä tai -esitteestä. Heidän mukaansa esitteessä tulisi olla monipuolista tietoa lastenkodista ja sen käytännöistä sekä kaikesta siitä, mitä lapsen sijoituksen myötä lapsen ja vanhemman kohdalla tulee tapahtumaan. Sijoituksen alkuvaihe vaikutti vanhempien mielestä tärkeältä teemalta, vaikka he eivät sitä alun perin itse tulleetkaan ajatelleeksi. Omakohtaiset kokemukset toivat väriä keskusteluun ja vanhempien eläytyessä niihin syntyi myös ideoita kyselyn kysymyksiä varten.

3.3.8 Teema 8: Vanhemmuuden tuki

Viimeinen käsitellyistä teemoista oli nimeltään vanhemmuuden tuki. Tässä teemassa pohdimme mielestämme palautekyselyn kannalta kaikkein tärkeintä aihepiiriä. Juuri tätä aihetta koskeva palaute vanhemmilta olisi Pelastakaa Lapset ry:n toiminnan kehittämisen kannalta olennaisinta. Alun perin olimme suunnitelleet ottavamme yhtenä teemana esille vanhemmuuden sijoituksen aikana, mutta lopulta päädyimme sulauttamaan sen yhteen vanhemmuuden tuen kanssa. Keskustelimme vanhempien kanssa heidän lastenkodin suunnalta saamastaan tuesta. Aihepiiriin liittyviä kysymyksiä:

- Ovatko vanhemmat olleet tyytyväisiä lastenkodista saamaansa tukeen?
- Millaista tukea vanhemmat olisivat lapsensa sijoituksen aikana kaivanneet? Entä millaista tukea he toivoisivat tulevaisuudessa?
- Onko vanhemmille selvää, mistä he voivat hakea tietoa tai apua erilaisissa ristiriitatilanteissa?
- Riittävätkö vanhempien mielestä lastensuojelun resurssit tukemaan vanhempaa lapsen sijoituksen aikana?

Yhteinen työskentely ideointitapaamisessa sujui hyvin. Kunkin teeman alle kertyi runsaasti ajatuksia ja kysymyksiä, joista muutamat olivat mielestämme kelvollisia kyselyyn sellaisenaan. Kuten olimme odottaneet, ideointitapaaminen näytti olevan vanhemmille tärkeä hetki tuoda esiin omakohtaisia ajatuksia ja tunteita, joita lapsen viettämä aika lastenkodissa oli herättänyt. Keskustelu eteni

sujuvasti teemasta toiseen ja sen ohjaaminen kulloisenkin aihepiiriin äärelle onnistui hyvin. Vanhemmat olivat keskustelussa itseohjautuvia ja motivoituneita käyttämään varatun ajan tehokkaasti kyselyn ideoimiseen. Ilmapiiri tapaamisessa oli erinomainen.

Eri teemojen lisäksi pohdimme vanhempien kanssa kyselyn rakenteeseen liittyviä seikkoja. Vanhemmat olivat sitä mieltä, ettei vastaamista haittaisi vaikka kysymyksiä olisi runsaasti. Tärkeää heidän mielestään olisi sen sijaan, että kysely alkaisi helposti vastattavilla ”rasti ruutuun” -kysymyksillä. Näiden lisäksi vanhemmat toivoivat myös avoimia kysymyksiä, joiden kohdalla olisi mahdollisuus tarkentaa monivalintakysymysten vastauksia. Anonymiteetin säilyttäminen kyselyyn vastaamisessa oli vanhempien mielestä tärkeää. Kysyimme myös vanhempien mielipidettä siitä, voitaisiinko kyselyn vastaajalta kysyä, mihin lastenkodeista tämän lapsi olisi sijoitettu vai olisiko riski vastaajan henkilöllisyyden paljastumiseen tällöin liian suuri. Vanhempien mielestä kyselyyn voitaisiin laittaa kohta, johon vastaaja voisi halutessaan merkitä lapsensa sijoituspaikan. Vapaaehtoisuus tässä tulisi kuitenkin heidän mukaansa mainita erikseen, jottei kukaan jättäisi vastaamatta henkilöllisyytensä paljastumisen pelossa.

Annoimme suunnitelmamme mukaisesti tapaamisen lopuksi vanhemmille sähköpostiosoitteemme siltä varalta, että jollekin heistä tulisi vielä jälkikäteen mieleen kyselyyn liittyviä ehdotuksia. Samalla sovimme, että laadittuamme kyselyn ensimmäisen version lähettäisimme sen vielä ideointiin osallistuneille vanhemmille mahdollisten parannusehdotusten esittämistä varten.

3.4 Kyselyn laadinta

Opinnäytetyömme on kehittämishanke, jonka lopputuloksena on Pelastakaa Lapset ry:n käyttöön laadittu kyselymalli. Toteutimme kyselyn ensimmäisen kerran kesän ja syksyn 2011 aikana. Kokosimme sen tuloksista yhteenvedon, jossa pyrimme löytämään keskeisiä tuloksia ja testaamaan kyselymallin toimivuutta. Ensimmäisen kyselykerran tulokset ja suunnittelemamme kyselylomakkeen tarjosimme Pelastakaa Lapset ry:n käyttöön. Työmme varsinainen tulos on kyselyssä käytetty lomake, jonka luovutimme Pelastakaa Lapset ry:lle ja jota he saavat jatkossa hyödyntää sellaisenaan tai parhaaksi katsomallaan tavalla

muokattuna. Kehittämishankkeen ja tutkimuspainotteisten opinnäytetöiden toteutuksessa on joitakin eroavaisuuksia. Esimerkiksi tutkimusongelman määrittäminen ei ole kehittämishankkeessa välttämättömyys. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 32–33.) Vaikka opinnäytetyömme ei pohjimmiltaan olekaan tutkimus, olemme katsoeet, että laatimamme kyselyn testausta ja sillä saatujen vastausten analysointia voi pitää tutkimuksena. Tämän vuoksi olemme kyselyä laatiessamme pohtineet myös muutamia tutkimuksellisia seikkoja, vaikka ne ovatkin kehittämishankkeelle epätyypillisiä. Esittelemme niitä seuraavaksi.

3.4.1 Standardoituus

Kun halutaan kerätä keskenään vertailukelpoista palautetta useilta vastaajilta tietyistä asioista, tulee kysymykset esittää standardoidusti – siis samalla tavalla jokaiselle vastaajalle. Standardoituus toteutuu tämältyyppisessä kyselyssä hyvin. Jokainen kyselyyn vastaava saa vastattavakseen samanlaisen lomakkeen, jolloin kysyttävät asiat tulevat kysytyiksi jokaiselta vastaajalta täsmälleen samalla tavalla. Näin eliminoidaan se mahdollisuus, että kysymyksen esittämisen tapa saisi aikaan erilaisia vastauksia. (Hirsjärvi ym. 2009, 193.) Vastaajien perusjoukon pienen koon vuoksi siitä ei tässä kyselyssä ole perusteltua ottaa otosta. Tutkittava perusjoukko ei ole kohtuuttoman suuri eikä tutkiminen kallista tai liian monimutkaista. Tällaisessa tapauksessa kysely voidaan Heikkilän (2008, 33) mukaan lähtökohtaisesti toteuttaa kokonaistutkimuksena niin, että kysely lähetetään jokaiselle perusjoukkoon kuuluvalla.

3.4.2 Tutkimusongelma

Tutkimusongelma on lähtökohta tutkimuksessa etenemisessä. Se edeltää ja ohjaa tutkimuksen strategiaa, muotoa ja menetelmiä. (Heikkilä 2008, 25; Hirsjärvi ym. 2009, 137–138, 183–184.) Tutkimusongelma – joskaan sitä ei tuolla nimellä keskusteluissamme kutsuttu – oli löyhästi määritelty jo ennen kuin asuimme kuvaan kyselyn toteuttajina. Järjestön toivomus oli saada lastenko-teihinsa sijoitettujen lasten vanhemmilta palautetta yhteistyöstä. Meidän tehtä-

väksemme jäi tutkimusongelman eli tässä tapauksessa kyselyn peruskysymysten täsmentäminen.

Meidän tapauksessamme myös tutkimuksen muoto ja menetelmä pääpiirteittäin oli määritelty tilaajan toimesta. Pelastakaa Lapset ry toivoi opiskelijoilta nimenomaan kyselylomakkeen tyyppistä palautteenkeruuvälinettä. Tehtäväksemme jäi pohtia, kuinka sekä kyselylomakkeen kokonaisuudesta että yksittäisistä kysymyksistä saadaan sellaisia, että niihin saaduilla vastauksilla voidaan maalata esiin kuva nimenomaan vanhemman näkökulmasta lastenkotimaailmaan.

Kyselymme laadinnan liikkeellepanevana voimana on ollut Pelastakaa Lapset ry:n halu selvittää lastenkoteihinsa sijoitettujen lasten vanhemmille lastenkodeista ja niiden kanssa tehdystä yhteistyöstä muodostuneita kokemuksia. Kyselyn esikuvana on aiempi, huostaanotettujen lasten piirissä toteutettu Lastenkoti minun mielestäni -kysely. Kyseisen hankkeen raportissa (Möller & Nikkanen 2009, 4) sen tarkoitus tiivistetään seuraavasti:

Lastenkoti minun mielestäni -hankkeella selvitettiin, mitkä asiat lasten mielestä ovat lastenkodeissa hyvin, mitkä asiat voisivat olla toisin ja miten lasten mielipiteet huomioitaisiin kodeissa nykyistä paremmin.

Näiden kolmen kysymyksen pohjalta myös me päädyimme muotoilemaan kyselymme taustana olevat peruskysymykset eli kolmiosaisen tutkimusongelmamme:

1. Mitkä asiat lasten vanhempien näkökulmasta ovat lastenkodissa ja yhteistyössä sen kanssa hyvin?
2. Missä asioissa olisi parantamisen varaa?
3. Kuinka vanhempien näkökulma voitaisiin paremmin ottaa huomioon lastenkodissa ja sijoitukseen liittyvässä yhteistyössä?

Kyselyä laatiessamme jouduimme siis kysymään itseltämme, kuinka laatia kyselylomakkeesta sellainen, että sillä saadaan vastauksia näihin peruskysymyksiin. Kutsuessamme työskentelyyn osallistuvia vanhempia ideointitapaamiseen olimme pyytäneet heitä ennakolta pohtimaan näitä kolmea kysymystä yleisellä tasolla (ks. liite 6). Kyselyn laadintaa ohjasivat edellä lueteltujen kysymysten

lisäksi ideointitapaamisessa käsitellyt teemat. Jokainen teemoista liittyy lastenkodin arkeen, lastenkodin ja vanhempien väliseen yhteistyöhön tai vanhempien omiin kokemuksiin sijoituksen aikana. Teemat valittiin tapaamisessa yhteisen keskustelun pohjalta. Kuten aiemmin on kuvattu, kirjassimme ideointitapaamisessa keskustelun pohjalta muistiin noihin teemoihin liittyviä vanhempien näkökulmia, kokemuksia ja kysymyksiä.

3.4.3 Kysymysten ja lomakkeen luominen

Helmikuun 2011 ideointitapaamisen jälkeen alkoi varsinaisen kyselylomakkeen työstäminen. Lomaketta suunnitellessamme päätimme jäsentää sen ideointitapaamisessa esiin tulleiden teemojen mukaisiin osioihin. Kussakin osiossa pyrimme peilaamaan vuorossa olevaa teemaa – esimerkiksi lastenkodin päiväryhtiä – tutkimuksen peruskysymysten valossa: Mikä tässä asiassa on hyvää? Missä olisi parantamisen varaa? Kuinka vanhempien näkökulma voitaisiin juuri tässä asiassa ottaa paremmin huomioon? Näin pyrimme saamaan vanhempien äänen esiin jo itse kyselylomakkeessa. Sen kysymysten aihepiirit on valittu yhdessä vastaajajoukon edustajien kanssa. Tämän toivoimme vastaavan kyselymme perushaasteeseen: tarjota vastaajille mahdollisuus antaa palautetta sellaisista aiheista, joista heidän mielestään on tärkeää antaa palautetta, eikä ainoastaan aiheista, joista Pelastakaa Lapset ry palautetta toivoo.

Päädyimme käyttämään useiden aiheiden kohdalla joko monivalintakysymyksiä tai asteikkoihin perustuvaa vastausmallia. Näillä kysymyksillä toivoimme saavamme kysymyslomakkeesta helposti vastattavan ja siten mahdollisesti runsaammin vastauksia kuin pelkkien avointen kysymysten avulla. Tämänäyttöisiin kysymyksiin saatujen vastausten vertailu ja tulosten yhteenveto on myös vaivattomampaa. Toisaalta niiden heikkous on, että omin sanoin vastaamisen mahdollisuuden puuttuessa vastaajan oma ääni ja näkökulma jäävät pimentoon. Tämän vuoksi lisäsimme kyselyn jokaisen teeman päätteeksi vähintään yhden avoimen kysymyksen siitä, mitä muuta kyseiseen aihepiiriin liittyvää palautetta vastaaja haluaisi kenties antaa. Näin pyrimme mahdollistamaan myös sellaisten näkökulmien esiin tuomisen, joita emme kenties itse olleet osanneet ottaa lainkaan huomioon. (Heikkilä 2008, 49–55; Hirsjärvi ym. 2009, 198–201.)

Sekä lastenkotien johtajien Kinnusen ja Köykan, Pelastakaa Lapset ry:n lastenkotitoiminnan päällikkö Anu Lehdon että ideointitapaamiseen osallistuneiden vanhempien kanssa olimme keskustelleet siitä, tulisiko lomakkeessa kysyä palautteen kohdentamisen mahdollistamiseksi myös sitä, mihin lastenkotiin vastaajan lapsi on sijoitettu. Lastenkotien johtajien mukaan tämä olisi tärkeää. Keskusteltuamme asiasta myös muiden kanssa päädyimme kuitenkin ratkaisuun, ettemme kysy asiaa lomakkeessa. Emme halunneet ottaa riskiä, että joku vastaajista pelkäisi tuolloin tulevansa palautteensa perusteella tunnistetuksi. Tämä riski olisi olemassa, sillä Pelastakaa Lapset ry:n lastenkodit ovat pieniä ja näin tietynlaisen palautteen antaja tietyn lastenkodin lasten vanhempien joukosta voisi olla tunnistettavissa.

Hirsjärven ym. esittämässä mallissa formaali ja strukturoitu kysely, jollainen tuottamamme lomake suurelta osin on, asettaa aineistonkeruutapana tutkittavan ulkoapäin tulevien toimenpiteiden kohteeksi sen sijaan, että tämä saisi olla toiminnan subjektina. Lisäksi strukturoitu kysely saa aikaan strukturoidun tutkimusasetelman, jossa vastausten skaala tai vähintäänkin asiat, joihin vastauksia haetaan, on tietyssä mielessä valmiiksi määritelty. (Hirsjärvi ym. 2009, 194.) Jos Hirsjärven malli on totuudenmukainen, herää kysymys, onko tämäntyyppinen kyselylomake tai kyselylomake ylipäätään hyvä menetelmä, kun halutaan selvittää huostaanotettujen lasten vanhempien kokemusta lapsensa sijoituksesta. Koska tässä aihepiirissä liikutaan syvästi tunnepohjaisissa, usein arkaluontoisissa ja kipeissä asioissa, voi olla, että kyselylomakkeella on mahdoton saada muuta kuin pinnallista tietoa tutkittavasta aiheesta. Lisäksi vastaajien suhtautuminen kirjalliseen kyselyyn jää arvoitukseksi (Hirsjärvi ym. 2009, 195). Ovatko vanhemmat, joiden lapsi on otettu huostaan, rohjenneet, halunneet, osanneet tai pystyneet ilmaisemaan kirjoitetuissa vastauksissaan kokemuksia, jotka kenties ovat heidän elämänsä haavoittavimpia.

Pyrimme kyselyä laatiessamme paikkaamaan strukturoidun kyselyn puutteita jättämällä mahdollisuuksien mukaan kyselyssä tilaa myös avoimille vastauksille, jolloin vastaajilla on mahdollisuus reagoida kysymykseen laajemmin kuin vain tarjoamillamme vaihtoehdoilla. Toinen tekijä, joka kenties mahdollistaa kyselysämme vastaajien mielestä tärkeiden asioiden esille tuomisen, on jo edellä ku-

vattu kyselyn jäsentäminen ja kysymysten laatiminen niiden teemojen mukaan, jotka ideointivaiheeseen osallistuneiden vanhempien kanssa kirjattiin tärkeinä muistiin.

3.5 Kyselyn lähettäminen

Kyselylomakkeen työstövaihe jatkui halki kevään 2011. Pidimme tavoitteenamme saada kysely lähetetyksi vastaajajoukolle ennen kesäkuuta 2011. Toukokuun alussa saimme valmiiksi lomakkeen ensimmäisen version. Tuosta versiosta pyysimme sovitusti palautteen ideointitapaamiseen osallistuneilta neljältä vanhemmalta (ks. liite 7). Samoin pyysimme opinnäytetyötämme ohjaavaa opettajaa Heli Sipilää, Pelastakaa Lapset ry:n lastenkotitoiminnan päällikkö Anu Lehtoa sekä järjestön kahta kyselyn ideoinnissa mukana ollutta lastenkodin johtajaa Seppo Kinnusta ja Sami Köykkää antamaan palautetta laatimastamme lomakkeesta. Ensimmäisestä versiosta saamamme palautteen perusteella teimme vielä joitakin muutoksia lomakkeeseen.

Testauskyselyä varten valmis lomake (ks. liite 1) oli käsissämme toukokuun 2011 puolivälin jälkeen. Lähetimme kyselyn vastaajille toukokuun 25. päivänä. Käytännössä toteutimme kyselyn postituksen aiemman suunnitelmamme mukaisesti niin, ettemme postittaneet kyselyitä vastaajille suoraan, vaan niiden lastenkotien kautta, joihin näiden lapset oli sijoitettu. Näin emme missään vaiheessa saaneet tietoomme vanhempien yhteystietoja, jolloin heidän henkilöllisyytensä ei ollut uhassa paljastua. Olimme etukäteen tiedustelleet Pelastakaa Lapset ry:n lastenkotien johtajilta vanhempien, jotka kussakin lastenkodissa oli postitse tai muutoin tavoitettavissa, lukumäärän. Niin saatoimme postittaa kuhunkin lastenkotiin tarvittavan määrän kyselylomakkeita saatekirjeineen (ks. liite 3) ja vastauskuorineen. Saatekirjeessä esittelimme itsemme sekä kyselyn pääpiirteet – ideoinnin yhdessä vanhempien kanssa sekä kyselyn tarkoituksen. Lastenkotien henkilökunnan tehtäväksi jäi koota lähettämästämme materiaalista kyselykuoret, jotka sisälsivät saatekirjeen, kyselylomakkeen sekä postimerkillä varustetun vastauskuoren. Vastauskuoriin oli valmiiksi kirjoitettu palautusosoite, joka ohjasi kyselyn vastaukset Pelastakaa Lapset ry:n sijaan suoraan meille. Myös tällä pyrimme varmistamaan vanhempien yksityisyyden suojan. Näin van-

hemmat saattoivat vastata kyselyyn vailla huolta siitä, että lapsen sijoituspaikan henkilökunnalla tai muilla Pelastakaa Lapset ry:n työntekijöillä olisi mahdollisuus lukea heidän vastauksiaan.

Kyselyitä lähetettiin toukokuussa 2011 yhteensä 51 kappaletta kuuteen eri lastenkotiin. Pohdimme jo ensimmäistä kierrosta lähettäessämme sitä mahdollisuutta, että joutuisimme lähettämään kyselyn vielä uudelleen, mikäli vastausten määrä jäisi vähäiseksi. Emme kuitenkaan sopineet valmiiksi tiettyä vastausten lukumäärää, jonka tulisi ylittyä, jottei uusintakierrosta tarvittaisi, vaan päätimme käyttää asiassa myöhempää harkintaa. Ensimmäisen kierroksen vastaamisen takarajaksi asetimme kesäkuun 22. päivän 2011. Näin kyselyiden lastenkodeille postittamisen ja vastaamisen takarajan välille jäi aikaa neljä viikkoa. Ottaen huomioon ajan, joka lastenkodeilla menisi kyselyiden toimittamiseen vanhemmille sekä postin kulkuun kuluvaan ajan, laskimme, että vanhemmille jäisi aikaa kyselyyn vastaamiseen noin kolme viikkoa.

3.6 Saadut vastaukset ja uusintakysely

Määräaikaan mennessä meille palautettiin 51 lähetetystä kyselylomakkeesta kahdeksan kappaletta. Pohdimme, johtuiko vähäinen vastausaktiivisuus itse kyselystä, sen kohderyhmästä vai jostain ulkoisista tekijöistä, kuten kyselyn ajankohdaksi sattuneesta kesälomakaudesta. Oli syy mikä tahansa, vastausten määrä tuntui pienehköltä, joten päätimme lähettää kyselyn vielä toisen kerran. Koska kyselyt palautettiin anonyyminä, oli mahdotonta päätellä, ketkä vanhemmista olivat jo vastanneet, ja niin ainoa mahdollisuutemme oli lähettää kysely uudestaan kaikille niille, joille se oli ensimmäiselläkin kierroksella toimitettu. Toimitimme uudestaan kuhunkin lastenkotiin tilatun määrän kyselylomakkeita vastauskuorineen ja päivitettyine saatekirjeineen (ks. liite 4). Uusintakyselyn saatekirjeessä täsmensimme, että kyseessä on sama kysely, jonka vanhemmat olivat jo aiemmin saaneet. Niinpä niiden, jotka olivat siihen jo aiemmin vastanneet, ei tarvitsisi täyttää ja lähettää kyselylomaketta uudelleen.

Kyselyn toiseen kierrokseen päätimme liittää itse kyselylomaketta koskevan palautteen keräämisen, josta arvelimme olevan hyötyä tekemämme työn arvioinnissa. Laadimme yksinkertaisen lomakkeen (ks. liite 2), jossa pyydettiin

vastaajien mielipidettä avoimien ja monivalintakysymyksien määrästä sekä yleistä palautetta kyselystä ja kysymysten aiheista. Mainitsimme saatekirjeessä, että myös ne, jotka olivat jo ensimmäisellä kierroksella vastanneet itse kyselyyn, saattoivat nyt täyttää ja palauttaa pelkän kyselyä koskevan arviointilomakkeen. Niiltä, jotka eivät vielä olleet vastanneet itse kyselyyn, pyysimme sekä kyselyyn vastaamista että kyselyn arviointilomakkeen palauttamista. Postitimme kyselyn toisen kierroksen 29. elokuuta 2011. Toisen kierroksen vastaamisen takarajaksi asetimme syyskuun 15. päivän. Näin vastaamisaikaa toisella kierroksella jäi vain noin kaksi viikkoa. Lyhyemmällä vastausajalla toivoimme eliminoivamme sen mahdollisuuden, että kyselylomake jäisi vastaajien pöydännurkalle pölyttymään ajatuksella, että "ehtiin siihen vastata myöhemminkin".

Määräaikaan 15. syyskuuta 2011 mennessä kyselyn toiselta kierrokselta saimme neljä vastausta. Kun lisäsimme ne ensimmäiseltä kierrokselta saamiimme kahdeksaan vastaukseen, saimme kahteen kertaan postitetusta kyselystä takaisin yhteensä 12 täytettyä kyselylomaketta 51 lähetetystä. Toteuttamamme testikyselyn lopulliseksi vastausprosentiksi jäi siis noin 24%. Toisella kyselykierroksella kyselyn mukana lähettämiämme kyselyn arviointilomakkeita palautettiin yhteensä kuusi kappaletta.

Koska lähetimme kyselyn sekä ensimmäisellä että toisella kyselykierroksella koko vastaajajoukolle, on olemassa mahdollisuus, että joku vastaajista on vastannut kyselyyn kahdesti. Tätä on kuitenkin mahdotonta saada selville, koska kyselyyn vastattiin nimettömänä. Pyrimme välttämään tällaisen tilanteen mainitsemalla toisen kyselykierroksen saatekirjeessä erikseen, että ensimmäisellä kierroksella vastanneiden ei tarvitse vastata kyselyyn uudestaan. Mikäli joku vastaajista olisi antanut palautteensa kahteen kertaan, tämä palaute tietenkin korostuisi vastausten yhteenvedossa. Pidämme kuitenkin tätä epätodennäköistä, mutta mahdollista vääristymää opinnäytetyömme kannalta merkityksettömänä.

4 KYSELYN TULOKSET

Täytetyn lomakkeen palauttaneet näyttivät vastanneen innokkaimmin monivalinta- ja asteikkopohjaisiin kysymyksiin. Tämä huomio vastasi sekä meidän että kyselyn laadintaan osallistuneiden vanhempien ennakko-oletuksia. Kaikki vastaajat olivat vastanneet jokaiseen ”rasti ruutuun” –tyyppiseen kysymykseen lukuun ottamatta allergioiden ja pitkäaikaissairauksien hoitoa koskevaa kysymystä, johon toivottiin vastausta ainoastaan, mikäli lapsella sellaisia on. Myöskään kysymykseen siitä, montako vuotta lapsi on ollut sijoitettuna Pelastakaa Lapset ry:n lastenkotiin eivät kaikki vastanneet. Avoimiin kysymyksiin vastattiin yleisesti ottaen suppeasti. Vastaukset niihin olivat usein yhden tai kahden sanan mittaisia, vaikka kysymysten muoto oli tarkoituksella jätetty avoimeksi niin, ettei niihin voinut vastata ainoastaan ”kyllä” tai ”ei”. Toki poikkeuksiakin oli. Vastaajista yksi ei vastannut avoimiin kysymyksiin lainkaan.

Kuten luvussa 3.4.2 olemme kuvanneet, päädyimme kyselyä laatiessamme siihen, että haluamme sillä selvittää huostaanotettujen lasten vanhempien näkökulman kolmeen asiaan: siihen, mikä Pelastakaa Lapset ry:n lastenkodeissa on hyvin, missä asioissa olisi parantamisen varaa ja kuinka vanhempien mielipide voitaisiin lastenkotien toiminnassa ottaa paremmin huomioon. Seuraavaksi esittelemme sitä, millaisia vastauksia kysely tuotti tähän kolmiosaiseen tutkimusongelmaamme. Saadut vastaukset on alla eritelty kyselylomakkeen aihepiirien mukaan.

Ennen kyselyn varsinaisiin aihepiireihin siirtymistä kysyimme kyselyn alussa, montako vuotta vastaajan lapsi on ollut sijoitettuna lastenkotiin. Kysymyksessä täsmennettiin, että kysymys koskee sijoitusaikaa nimenomaan Pelastakaa Lapset ry:n lastenkodissa. Tähän kysymykseen vastasi kymmenen vastaajaa kahdestatoista. Yleisin sijoitusaika kyselyn vastaajien lasten kohdalla oli 2–3 vuotta. Jommankumman näistä oli merkinnyt sijoitusajaksi yhteensä kahdeksan vastaajaa.

4.1 Sijoituksen alkuvaihe

Kyselyn ensimmäiset seitsemän kysymystä koskivat lastenkotiin sijoituksen alkuvaihetta. Vastaajista hieman yli puolet, seitsemän henkilöä, vastasi saaneensa sopivasti tietoa lastenkodista ennen lapsensa sijoitusta sinne. Neljä vastaajaa vastasi saaneensa tietoa liian vähän. Lisätietoa vanhemmat olisivat kaivanneet esimerkiksi lastenkodin olosuhteista, sen muista asukkaista sekä lapsen hoitosuunnitelmasta. Liikaa tietoa ei ollut saanut yksikään vastaajista. Yksi vastaajista oli valinnut vaihtoehdon ”en osaa sanoa”. Vastauksissa tuotiin esiin myös vaikeus käsitellä henkisellä tasolla oman lapsen sijoitusta lastenkotiin asian suuruuden vuoksi.

Palaute ensimmäisestä kohtaamisesta lastenkodin henkilökunnan kanssa oli enimmäkseen myönteistä. Yksikään vastaajista ei antanut ensitapaamista koskien suoranaisesti lastenkodin henkilökuntaan liittyvää negatiivista palautetta, vaan kielteiset kokemukset liittyivät pikemminkin vanhemman omaan jännittyneisyyteen tai varautuneisuuteen.

Lapsen tutustumisjaksosta lastenkotiin vastaajien antama palaute oli kaksijaakoista. Toisaalta tutustumisjaksoa pidettiin sopivan mittaisena ja toimivana, mutta joissakin vastauksissa ilmeni toive, että vanhempi saisi olla enemmän mukana lapsensa tutustuessa lastenkotiin.

Vanhemmuuden kannalta merkittäviksi vastaajat kokivat ”yhteisen sävelen” löytymisen lastenkodin henkilökunnan kanssa sekä neuvottelut, joissa asetettiin päämääriä lapsen hoidolle. Myös lastenkodin kodinomaisuus koettiin merkittävänä. Kielteisiä tunteita vastaajissa sai aikaan se, että lapsi vaikutti viihtyvän lastenkodissa paremmin kuin perheensä kodissa ja niin perheen yhteisen kodin merkitys lapselle tuntui vähenevän. Tähän kokemukseen liittyi myös luopumisen vaikeuden ja helpotuksen tunteen välinen ristiriita. Vastauksista kävi ilmi myös kokemus, että lapsen huostaanotossa vanhempi oli menettänyt lopullisesti vallan päättää lapsensa asioista.

Taulukko 1 kuvaa eritellysti vastaajien tyytyväisyyttä erilaisiin sijoituksen alkuvaiheeseen liittyviin asioihin. Taulukossa vaakariveillä ovat kysymyksen eri osiot

ja pystysarakkeilla vastausvaihtoehdot. Taulukon numerot kuvaavat kysymyksen kuhunkin osioon valittujen eri vastausvaihtoehtojen lukumääriä.

Taulukko 1. Kuinka tyytyväinen/tyytymätön olit seuraaviin asioihin lapsesi sijoituksen alkuvaiheessa?						
	erittäin tyytymätön	jokseenkin tyytymätön	en tyytymätön eikä tyytyväinen	jokseenkin tyytyväinen	erittäin tyytyväinen	en osaa sanoa
sijoitukseen liittyvän tiedon saanti	1	2	4	3	2	0
lapsen mahdollisuus tutustua lastenkotiin ennen sijoitusta	0	3	2	4	3	0
vanhemman mahdollisuus tutustua lastenkotiin ennen sijoitusta	1	3	3	2	3	0
ensitapaaminen lapsesi omaohjaajan kanssa	0	0	3	3	5	1
muu yhteydenpito lapsesi omaohjaajan kanssa	0	0	4	2	5	1
neuvottelut ja palaverit sijoituksen alkuvaiheessa	1	0	5	3	3	0
vanhempaintapaamisten toteutuminen	1	1	3	4	3	0
Yhteensä	4	9	24	21	24	2

Vastausten perusteella lastenkodit ovat onnistuneet kysytyistä asioista parhaiten omaohjaajan ja lapsen vanhemman välisessä kanssakäymisessä. Eniten parannettavaa näyttäisi olevan sijoitukseen liittyvän tiedon antamisessa vanhemmille sekä lapsen ja vanhempien mahdollisuudessa tutustua lastenkotiin ennen kuin lapsi sijoitetaan sinne.

4.2 Tavat ja tottumukset

Lastenkodissa noudatettaviin tapoihin ja tottumuksiin liittyviin monivalintakysymyksiin vastaajat antoivat seuraavanlaisia vastauksia (taulukko 2):

Taulukko 2. Kuinka hyvin vanhemman mielipiteet otetaan lastenkodissa huomioon seuraavissa asioissa?						
	erittäin huonosti	huonosti	ei huonosti eikä hyvin	hyvin	erittäin hyvin	en osaa sanoa
kulutustottumukset (esim. taloudellisuus, ympäristöystävällisyys)	0	6	2	2	2	0
uskontokasvatus	3	1	1	3	2	2
erityisruokavaliot (ei sairauksista johtuvat)	0	0	1	4	3	4
pöytä- ja käytöstavat	0	1	3	4	4	1
Yhteensä	3	8	7	13	11	7

Saatujen vastausten perusteella vanhemmat kokevat mielipiteensä otetuksi huomioon parhaiten erilaisiin muihin kuin sairauksista johtuviin erityisruokavali-oihin liittyvissä asioissa. Myös pöytä- ja käytöstapoihin liittyvät mielipiteensä vastaajat kokivat otetuksi huomioon. Eniten parannettavaa näyttäisi olevan kulutustottumuksiin liittyvien mielipiteiden huomioon ottamisessa. Eniten hajontaa vastauksissa oli uskontokasvatukseen liittyvien mielipiteiden kohdalla.

	liian vähän	sopivasti	liikaa	en osaa sanoa
9. Tekevätkö lapset mielestäsi lastenkodissa kotitöitä	5	7	0	2
10. Saavatko lapset mielestäsi käyttää tietokoneita lastenkodissa	1	10	1	0
11. Saavatko lapset mielestäsi katsoa televisiota lastenkodissa	0	10	1	1
12. Saavatko lapset mielestäsi pelata pelikonsoleilla lastenkodissa	1	9	1	2
13. Saavatko lapset mielestäsi vastuuta omista asioistaan huolehtimisessa lastenkodissa	2	7	1	2
Yhteensä	9	43	4	7

Taulukkoon 3 koottujen vastausten perusteella lähes puolet vastaajista oli sitä mieltä, että lapset eivät lastenkodissa osallistu riittävästi kotitöiden tekemiseen. Toisaalta yli puolet oli sitä mieltä, että niitä tehdään sopivasti. Tietokoneen käytön, television katselun ja pelikonsoleilla pelaamisen määrään vanhemmat näyttäisivät olevan melko tyytyväisiä. Hieman yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että lapsilla on lastenkodissa sopivasti vastuuta omista asioistaan huolehtimisessa.

Eräässä avoimista kysymyksistä pyysimme palautetta lastenkodin säännöistä sekä rangaistus- ja rajaamiskäytännöistä. Joidenkin vastaajien mielestä rangaistukset lastenkodissa ovat toisinaan liioiteltuja. Vastauksista tuli ilmi ristiriitainen kokemus kiinnipitotilanteista: toisaalta lastenkodissa on nollatoleranssi väkivallan suhteen, mutta silti lasta pidetään ”väkivalloin” kiinni. Kiinnipitojen ja väkivallan ero näyttäisi siis olevan vanhemman näkökulmasta jossakin määrin häilyvä.

Eräässä vastauksessa tuotiin esiin kysymys siitä, kasvatetaanko lasta lastenkodissa ekologisuuuteen. Kierrätystä ja esineiden kunnostamista tulisi vastaajan mukaan suosia. Samoin hankinnoissa tulisi noudattaa ekologisuuutta hankki-

malla lapsille laadukkaita tuotteita, jotka kestävät käyttöä pitkään. Vastaajan mukaan ekologisuudella on pitkän tähtäimen kasvatuksellinen näkökulma. Myös avoimissa vastauksissa mainittiin, että lapsien tulisi osallistua nykyistä enemmän lastenkodin kotitöihin. Kritiikkinä lastenkodin kasvatukselle mainittiin sen olevan ”laitoskasvatusta”, joka ei ole samanlaista kuin kasvatuksen kotona tulisi olla.

4.3 Lastenkodin päivärytmi

Lastenkodinpäivärytmiin liittyvistä asioista annettu palaute on esillä taulukossa 4. Kysymyksessä ei erikseen kehoitettu rastittamaan vain yhtä vaihtoehtoa, joten joihinkin kohtiin annettujen vastausten lukumäärä voi olla enemmän kuin 12.

Taulukko 4. Kuinka hyvin mielestäsi lastenkodissa pidetään huolta seuraavista asioista?						
	erittäin huonosti	huonosti	ei huonosti eikä hyvin	hyvin	erittäin hyvin	en osaa sanoa
riittävä unensaanti	0	0	2	8	2	0
mahdollisuus yksityisyyteen	1	0	1	5	3	2
säännölliset ruokailuajat	0	2	0	7	4	0
aikaa harrastuksille	0	0	3	6	1	3
aikaa tavata kavereita	0	0	2	6	2	2
aikaa tavata perheenjäseniä ja sukulaisia	0	1	1	5	4	0
Yhteensä	1	3	9	37	16	7

Kysytyt päivärytmiin liittyvät asiat on vastausten perusteella hoidettu lastenkodeissa yleisesti ottaen hyvin. Vaihtoehto ”huonosti” tai ”erittäin huonosti” oli valittu vain muutamassa tapauksessa. Kysyimme lisäksi erikseen sitä, kuinka paljon lastenkodin päivärytmissä on vanhempien mielestä joustavuutta. Kahdeksan vastaajan mielestä joustavuutta oli sopivasti. Liian vähän joustavuutta oli kahden ja liikaa yhden vastaajan mielestä. Avoimiin kysymyksiin annetuissa vastauksissa oli vain muutamia päivärytmiin liittyviä lisänäkökulmia. Erään vastaajan mielestä lasten ei loma-aikoinakaan tulisi antaa nukkua kohtuuttoman myöhään päivällä, jottei myöskään nukkumaanmeno aika venyisi liian myöhäiseksi. Eräessä vastauksessa toivottiin enemmän aikuisten valvontaa, kun lapset ovat ulkona.

4.4. Hankinnat, harrastukset ja rahankäyttö

Lastenkodissa tehtävistä hankinnoista, harrastuksista ja rahankäytöstä annettiin monivalintakysymyksiin taulukon 5 mukaisia vastauksia:

Taulukko 5. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?						
	täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	en eri enkä samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä	en osaa sanoa
Lastenkodissa otetaan riittävästi huomioon vanhemman mielipiteet lapsen vaatehankinnoissa.	2	5	2	1	2	0
Lastenkodissa toteutettava viikko- tai kuukausirahakäytäntö on toimiva.	0	0	4	3	4	1
Lastenkodin rahankäyttö on järkevää.	0	2	5	1	3	1
Lastenkodissa tuetaan lasta harrastamisessa.	2	1	1	4	4	0
Lastenkodissa lapsi saa oikean kuvan rahankäytöstä.	1	3	2	2	3	1
Yhteensä	5	11	14	11	16	3

Eniten vastaajat olivat eri mieltä siitä, että lastenkodissa tehtävissä vaatehankinnoissa otettaisiin huomioon myös vanhemman mielipiteet. Eniten hajontaa vastausten kesken puolestaan oli kysymyksessä lastenkodissa opittavan rahankäytön oikeanlaisuudesta. Myönteisintä palautetta kysytyistä asioista vastaajat antoivat lastenkodin viikko- tai kuukausirahakäytännön toimivuudesta sekä lastenkodin antamasta tuesta harrastamiseen. Toisaalta avoimissa vastauksissa mainittiin, että vanhempien mielipidettä harrastuksiin liittyen ei lastenkodissa juuri kuunnella. Sama koski vastaajan mukaan rahankäyttöä. Lisäksi toivottiin lasten välisen tasavertaisuuden edistämistä, oli vanhempien taloudellinen tilanne mikä tahansa. Kielteisenä pidettiin, että joidenkin lasten on mahdollista kehuskella merkkivaatteilla, joihin toisilla ei ole varaa. Vastauksissa ehdotettiin, että lastenkotien toimesta hankittaisiin kaikille lapsille puhelimet. Tämä nähtiin myös turvallisuuskysymyksenä.

4.5 Huolenpito lapsesta

Huolenpitoon liittyvät kysymykset kyselyssä korostivat huolenpidon fyysistä puolta. Taulukkoon 6 koottujen kysymyksen eri kohdista ainoastaan murrosikään liittyvän kehityksen, perusterveydenhuollosta huolehtimisen sekä pitkäai-

kaissairauksien hoidon voidaan ajatella koskevan myös hyvinvoinnin henkistä ulottuvuutta.

Taulukko 6. Kuinka lastenkodissa on mielestäsi otettu huomioon seuraavat asiat lapsesi kohdalla?						
	erittäin huonosti	huonosti	ei huonosti eikä hyvin	hyvin	erittäin hyvin	en osaa sanoa
päivittäinen hampaiden pesu	0	3	2	3	3	1
päivittäinen suihkussa käynti	2	2	1	5	2	1
päivittäinen vaatteiden vaihto	2	3	2	4	1	1
lapsen yleinen siisteys	2	3	2	4	1	1
säänmukainen pukeutuminen	2	3	2	4	2	0
lakanoiden ja pyyhkeiden vaihto	2	2	0	3	3	3
huoneen siistinä pito	2	3	4	1	3	0
murrosikään liittyvä kehitys	0	0	2	3	0	5
perusterveydenhuollosta huolehtiminen	0	0	3	6	3	0
allergioiden ym. pitkäaikaissairauksien hoito (jos on)	0	0	0	4	6	0
Yhteensä	12	19	18	37	24	12

Vastausten perusteella lastenkotien voidaan erityisesti mainita onnistuneen allergioiden ja muiden pitkäaikaissairauksien huomioon ottamisessa. Kaikkien kymmenen kyseiseen kohtaan vastanneen mielestä ne oli oman lapsen kohdalla otettu huomioon joko hyvin tai erittäin hyvin. Murrosikään liittyvää kehitystä ja perusterveydenhuollosta huolehtimista ei ollut yhdenkään vastaajan mielestä otettu huomioon huonosti tai erittäin huonosti.

Huomio kiinnittyy siihen, että kohtaan ”murrosikään liittyvä kehitys” oli poikkeuksellisen moni, vastaajista viisi, valinnut vaihtoehdon ”en osaa sanoa”. Tämä voi toki selittyä sillä, että vastaajan lapsen kohdalla murrosiän kysymykset eivät vielä ole ajankohtaisia. Useimmissa kohdissa vastaukset jakautuivat melko tasaisesti eri vaihtoehtojen kesken. Edellä mainittuja kohtia sekä päivittäistä hampaiden pesua lukuun ottamatta kysymyksen kaikissa kohdissa oli valittu vaihtoehtoja koko asteikon mitalta välillä ”erittäin huonosti” – ”erittäin hyvin”. Avoimissa kysymyksissä erikseen mainittuja asioita olivat toive säänmukaisesta pukeutumisesta huolehtimisesta, siisteyteen kannustamisesta sekä liikunnan tärkeys huolenpidon osa-alueena.

4.6 Lomat

Taulukko 7. Kuinka hyvin seuraavat asiat mielestäsi toteutuvat lastenkodissa?						
	erittäin huonosti	huonosti	ei huonosti eikä hyvin	hyvin	erittäin hyvin	en osaa sanoa
vanhemman mahdollisuus tavata lastaan lastenkodissa	1	1	0	3	7	0
lapsen mahdollisuus päästä kotilomalle lastenkodista	1	1	2	4	5	0
lapsen mahdollisuus päästä lastenkodista lomalle sukulaisten luo	1	0	1	4	5	1
lapsen mahdollisuus päästä lastenkodista lomalle kavereiden luo	1	0	0	1	2	7
Yhteensä	4	2	3	12	19	8

Taulukossa 7 ovat lomia koskevan monivalintakysymyksen vastaukset. Suurin osa vastauksista sijoittuu alueelle ”hyvin” – ”erittäin hyvin”. Merkille pantavaa on, että vastaajista seitsemän ei osannut sanoa, millaiset mahdollisuudet lapsella on päästä lastenkodista lomalle kavereidensa luo.

Kysimme lomakkeessa erikseen, tunteeko lastenkodin henkilökunta vastaajien mielestä riittävän hyvin ne henkilöt, joiden luona lapsi lastenkodista lomailee. Vastaajista kahdeksan vastasi kysymykseen myöntävästi. Yhden vastaajan mielestä lastenkodin henkilökunta ei tunne lapsen lomailukohteiden henkilöitä riittävän hyvin. ”En osaa sanoa” -vastauksia tuli neljä.

Muuna lomiin liittyvänä palautteena vastauksissa mainittiin, että muun perheen lomat ja sovitut kotilomat voisi ottaa paremmin huomioon lastenkodin retki- ja muuta ohjelmaa suunniteltaessa. Lisäksi toivottiin enemmän lasten lomiin liittyvää tiedotusta. Mainituksi tuli myös epätietoisuus siitä, kuka lapsen lomailusta lopulta päättää: lastenkoti vai sosiaalityöntekijä.

4.7 Yhteydenpito

Kohdassa ”Yhteydenpito” kysimme sitä, kuinka hyvin vastaajan mielestä lastenkodissa tuetaan lapsen ja tämän eri läheisten välistä yhteydenpitoa. Lisäksi kysimme, kuinka sujuvaa vastaajan kokemuksen mukaan oli ollut yhteydenpito lastenkodin eri työntekijöihin sekä lastensuojelun sosiaalityöntekijään. Vastaukset on koottu taulukkoon 8.

Taulukko 8. Kuinka lastenkodissa mielestäsi tuetaan lapsesi yhteydenpitoa seuraaviin henkilöihin?						
	erittäin huonosti	huonosti	ei huonosti eikä hyvin	hyvin	erittäin hyvin	en osaa sanoa
sinuun itseesi	0	0	3	3	5	1
lapsen toiseen vanhempaan	1	1	1	3	3	2
lapsen muihin perheenjäseniin tai sukulaisiin	0	2	0	7	3	0
lapsen kavereihin	0	0	0	2	4	6
Yhteensä	1	3	4	15	15	9

Yleisesti ottaen lapsen ja tämän läheisten välistä yhteydenpitoa tuetaan vastausten perusteella onnistuneesti. Vain muutamassa kohdassa on vastattu, että yhteydenpitoa on tuettu huonosti tai erittäin huonosti. Lisäksi vastaajista puolet eivät osanneet sanoa, kuinka lastenkodissa tuetaan lapsen ja tämän kavereiden välistä yhteydenpitoa.

Taulukko 9. Kuinka sujuvaa mielestäsi on ollut seuraavien henkilöiden ja sinun itsesi välinen yhteydenpito?						
	erittäin huonosti sujuvaa	huonosti sujuvaa	ei huonosti eikä hyvin sujuvaa	hyvin sujuvaa	erittäin hyvin sujuvaa	en osaa sanoa
lapsesi omaohjaaja	0	2	1	5	5	0
lastenkodin muut työntekijät	0	0	3	6	3	0
lastenkodin johtaja	0	4	1	5	1	1
lastensuojelun sosiaalityöntekijä	1	2	2	4	3	0
Yhteensä	1	8	7	20	12	1

Taulukkoon 9 koottujen vastausten perusteella vastaajien ja lastenkodin henkilökunnan sekä lastensuojelun sosiaalityöntekijän välinen yhteydenpito näyttäisi myös sujuneen hyvin. Pääpaino vastauksissa on alueella ”hyvin sujuvaa” – ”erittäin hyvin sujuvaa”. Toki poikkeuksia tästä on. Yhteydenpitoon liittyvissä kysymyksissä vastaukseen voi vaikuttaa kokemus siitä, kuinka omat ja toisen ihmisen henkilökemiat tuntuvat kohtaavan. Myöhemmin vanhemmuuden tukeen liittyvissä vastauksissa eräs vastaajista toi esille henkilökemioiden tärkeyden. Yhteydenpito voi tuntua haasteelliselta sellaiseen henkilöön, jonka kanssa toimeen tuleminen ylipäättään tuottaa vaikeuksia.

Vastaajista kymmenen vastasi, että yhteydenpidon tiheys hänen ja lastenkodin välillä on ollut sopiva. Yksi vastaajista vastasi yhteydenpidon olleen liian harvaa.

Yhdeksän vastaajan mukaan heidät on pidetty ajan tasalla lapsensa tilanteesta joko hyvin tai erittäin hyvin. Yksi vastaajista vastasi, että ajan tasalla pitäminen on ollut erittäin huonoa. ”Ei huonosti eikä hyvin” –vaihtoehdon valitsi kaksi vastaajaa.

Kun vastaajilta kysyttiin, millaisia asioita nämä toivoisivat lapsensa arjen kulusta kuulevansa, korostui kaksi asiaa. Kouluasioista ylipäättään toivottiin enemmän tietoa. Toiseksi toivottiin, että myös myönteisiä uutisia kerrottaisiin vanhemmille. Avoimissa vastauksissa vastaajat kertoivat, että usein heitä tiedotetaan vain negatiivisista asioista.

4.8 Vanhemmuuden tuki

Viimeisenä kyselyssä oli Pelastakaa Lapset ry:n työntekijöiden näkökulmasta kenties mielenkiintoisin osa-alue. Siinä pyrimme selvittämään, millaista tukea vanhemmuudelleen sijoitettujen lasten vanhemmat kokivat sijoituksen aikana eri tahoilta saaneensa.

Aihepiirin ensimmäinen kysymys koski lapsen ja vanhemman väliselle suhteelle lastenkodista saatua tukea. Kysymys kuului: ”Kuinka hyvin lastenkodissa on mielestäsi tuettu lapsen ja vanhemman / lapsen ja vanhempien välistä suhdetta?”. Saatujen vastausten perusteella lastenkodit näyttivät onnistuneen tässä asiassa yleisesti ottaen hyvin. Vastaajista kuusi oli valinnut vaihtoehdon ”hyvin”. Neljä vastaajaa oli valinnut vaihtoehdon ”erittäin hyvin”. Lisäksi neljä vastaajaa oli rastittanut kohdan ”ei huonosti eikä hyvin”. Tässäkään kysymyksessä emme erikseen olleet ohjeistaneet valitsemaan vain yhden vaihtoehdon, joten yhteensä valintoja kysymykseen kertyi 14 kappaletta, vaikka vastaajien lukumäärä oli vain 12.

Taulukko 10 kuvaa vastauksia kysymykseen siitä, kuinka hyvin eri ammattilaiset ovat vastaajan kokemuksen mukaan tukeneet häntä hänen vanhemmuudessaan.

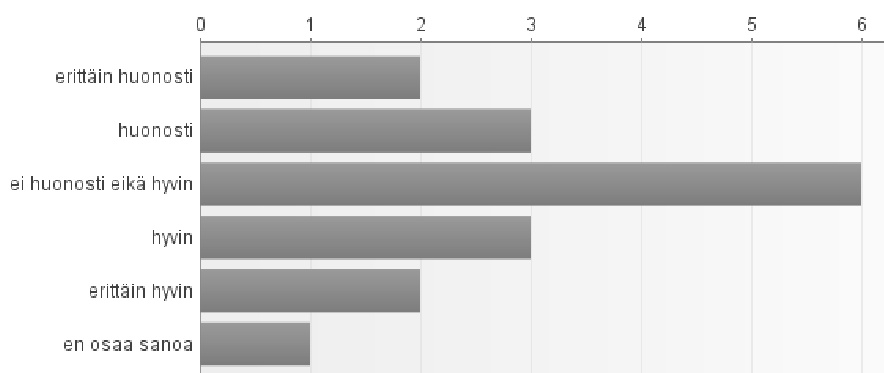
Taulukko 10. Kuinka hyvin sinua ovat tukeneet vanhemmuudessa seuraavat henkilöt?						
	erittäin huonosti	huonosti	ei huonosti eikä hyvin	hyvin	erittäin hyvin	en osaa sanoa
lapsesi omaohjaaja	0	0	6	2	3	1
lastenkodin muu henkilökunta	0	2	3	3	2	3
lastenkodin johtaja	0	2	4	1	2	3
lastensuojelun sosiaalityöntekijä	0	4	3	0	3	2
Yhteensä	0	8	16	6	10	9

Parhaiten vanhemmuuden tukemisessa näyttäisivät onnistuneet vastaajien lasten omaohjaajat. Vastaajista yhdenkään mielestä omaohjaajat eivät olleet tukeneet heitä vanhemmuudessa huonosti tai erittäin huonosti. Muiden työntekijöiden kohdalla vastaukset jakautuivat asteikolle tasaisemmin. Eniten ”huonosti”-vaihtoehtoja kertyi lastensuojelun sosiaalityöntekijä-kohtaan. Tätä ei tietenkään suoranaisesti voida pitää huonona palautteena Pelastakaa Lapset ry:lle, vaan kunnalliselle lastensuojelutyölle.

Kyselyn loppupuolella palasimme vielä sijoituksen alkuvaiheen asioihin ja kysyimme, millaista tukea vanhemmat olivat saaneet vanhemmuudelleen sijoituksen alkuvaiheessa. Tähän kysymykseen puolet vastaajista oli vastannut, etteivät ollut saaneet minkäänlaista tukea vanhemmuudelleen. Erään vastaajan kokemus oli, että vanhemmista puhutaan ainoastaan kielteisiä asioita. Yksi vastaajista vastasi saaneensa riittävästi tukea. Erikseen mainittuja asioita olivat runsas keskustelu sekä vanhempaintapaamisista sopiminen. Kysymykseen liittyivät myös jatkokysymykset: ”Millaista tukea olisit tuolloin kaivannut enemmän? Keneltä olisit tukea kaivannut?”. Vastauksissa korostui, että lisää tukea olisi kaivattu usealta eri taholta: lastenkodin työntekijöiltä, kunnallisilta lastensuojelun työntekijöiltä sekä psykiatrilta. Eräs vastaajista olisi toivonut enemmän tietoa siitä, mitä hänen tulisi tehdä, jotta lapsen huostaanotto olisi mahdollista purkaa. Paljon puhuva oli myös erään vastaajan toteamus: ”olisin kaivannut niin paljon enkä tiedä mitä”.

Vastaukset kysymykseen, kuinka hyvin vastaajat kokivat tullessaan sijoituksen aikana kuulluksi nimenomaan omien tarpeittensa suhteen, vaihtelivat erittäin laajasti. Kaavio 1 kuvaa kysymykseen annettuja vastauksia.

Kaavio 1. Kuinka hyvin olet mielestäsi tullut kuulluksi omien tarpeittesi suhteen lapsesi sijoituksen aikana?

Seuraavassa kohdassa vastaajia pyydettiin kuvaamaan millaisissa omiin tarpeisiinsa liittyvissä asioissa he olisivat toivoneet tulevansa paremmin kuulluiksi. Muutamissa vastauksissa kuvastuu vastaajien kokemus, ettei heitä ole aidosti kuunneltu esimerkiksi heidän kertoessaan omasta väsymyksestään. Eräässä vastauksessa kritisoidaan lastenkodin henkilökunnan suppeaa näkökulmaa lapsen hoidon vaativuuteen, koska nämä ovat töissä vain osan päivästä, mutta lapsen ollessa kotilomalla vanhempi on koko ajan ja mahdollisesti yksin lapsen kanssa. Yksi vastaajista olisi kaivannut aitoa tukea kysymyksen ”Miten sinulla menee?” sijasta.

Kyselyn lopussa kysyimme, mitä muuta lapsen sijoituksen aikana vanhemmuuteen saatuun tukeen liittyvää palautetta vastaajat halusivat antaa. Eräs vastaajista mainitsi erikseen häntä hyvin tukeneen omahoitajan. Eräs toinen vastaajista oli kokenut, että hänelle annetaan ainoastaan neuvoja, että asiat, kuten raha-asiat ja lapsen kaveripiiri kotilomilla tulisi hoitaa kuntoon, mutta kukaan ei kerro, kuinka sen voisi tehdä. Lisäksi vastauksissa tuli ilmi jo aiemmin mainittu mielipide, että omahoitajan valintaan tulisi vanhemman pystyä vaikuttamaan, jotta omahoitajan ja vanhemman välinen henkilökemia voisi olla toimiva. Vastaajan mukaan neuvojen vastaanottaminen 25 vuotta nuoremmalta, vanhemmuuden suhteen kokemattomalta omahoitajalta on vaikeaa. Muutama vastaajista oli vielä tässä kohdassa erikseen maininnut, ettei kokemuksensa mukaan ollut saanut vanhemmuudelleen tukea mistään.

4.9 Yhteenveto

Mikä lastenkotien toiminnassa vanhempien näkökulmasta on kohdallaan ja mikä voisi toimia paremmin? Seuraavassa on luettelomaisesti koottu yhteen vastausten selkeimpiä positiivisia ja negatiivisia palautteita.

4.9.1 Myönteinen palaute

Myönteistä palautetta vastaajat antoivat enimmäkseen lastenkodin elämään liittyvistä käytännön asioista. Kotitöiden, tietokoneen käytön, television katselun sekä konsolipelien pelaamisen määrä lastenkodissa on vastaajista suurimman osan mielestä oikeaa luokkaa. Samoin lastenkodin päivärytmistä ja sen joustavuudesta annettu palaute oli enimmäkseen myönteistä. Lastenkodin kuukausi- ja viikkorahakäytännöt koettiin toimiviksi ja lastenkodin henkilökunnan antama tuki ja kannustus harrastamiseen riittäväksi. Lapsen fyysiseen huolenpitoon liittyvistä asioista erityisesti allergioiden ja pitkäaikaissairauksien huomioon ottaminen keräsi vastaajilta kiitosta. Lapsen mahdollisuuksia lomailuun vanhempien ja muiden perheenjäsenien, sukulaisten sekä kavereiden luona pidettiin enimmäkseen riittävinä. Yhteydenpito sekä lapsen ja tämän läheisten että vanhempien ja lastenkodin työntekijöiden välillä koettiin toimivana.

Edellä lueteltujen käytännön asioiden lisäksi jonkin verran kiitosta keräsi lastenkodin toiminta sijoituksen alkuvaiheessa. Yli puolet vastaajista koki saaneensa lastenkodista riittävästi tietoa ennen lapsensa sijoitusta sinne. Ensimmäinen kohtaaminen lastenkodin henkilökunnan kanssa oli ollut yleisesti ottaen myönteinen. Kanssakäymisen lastenkodin henkilökunnasta erityisesti omahoitajien kanssa vastaajat olivat kokeneet sujuvana. Omahoitajat olivat vastausten perusteella olleet myös henkilökunnan parhaita tukijoita vanhemmalle tämän vanhemmuudessa.

4.9.2 Kielteinen palaute

Kyselyn useimpien aihepiirien kohdalla myönteinen palaute näytti korostuvan, mutta jotakin moitittavaakin vastaajilla oli. Vaikka lastenkodin toimintaa sijoituksen alkuvaiheessa kiiteltiin ja lastenkodista itsestään koettiin saadun riittävästi

tietoa, ei vastausten perusteella ollut saatu riittävästi tietoa sijoituksesta ylipääntään. Lisäksi toivottiin parempia mahdollisuuksia tutustua lastenkotiin ennen kuin lapsi sijoitetaan sinne.

Käytännön asioista suurimmat moitteet liittyivät lastenkodin kulutustottumuksiin, joissa ei vastausten perusteella oteta vanhempien mielipidettä riittävästi huomioon sekä yhteydenpitoon, johon liittyen vastaajista moni kuvasi saavansa usein kuulla pelkästään ikävät uutiset lapsensa elämästä.

Eniten kielteinen palaute korostui kuitenkin aihepiirissä ”Vanhemmuuden tuki”. Osa tästä palautteesta menee toki siinä mielessä ohi Pelastakaa Lapset ry:n toiminnasta, että kysymyksissä mainittiin myös lastensuojelun sosiaalityöntekijät. Yleisesti ottaen vanhemmuuteen saadussa tuessa näyttäisi olevan paljon parantamisen varaa. Puolet vastaajista vastasi, etteivät olleet saaneet sijoituksen alkuvaiheessa mitään tukea vanhemmuudelleen. Lisää tukea olisi kaivattu niin lastenkodin henkilökunnalta kuin muiltakin huostaanottoprosessiin liittyviltä työntekijöiltä. Vastauksissa kuvastui kuitenkin myös vaikeus eritellä sitä, millaista tukea vastaajat olisivat vanhemmuudelleen kaivanneet. Aidon kuuntelun tarve kuvastui joistakin vastauksista. Lisäksi toivottiin, että huostaanotetun lapsen vanhemmille ei kerrottaisi vain, *mitä* heidän tulisi tehdä, vaan annettaisiin myös tueksi neuvoja, *miten* nuo parannukset asioihin voitaisiin saada aikaan.

4.10 Vertailua aiempaan tutkimukseen

Pitkänen (2011) on tutkinut vanhempien kokemuksia lapsen huostaanoton aikana. Hän on kartoittanut vanhempien kuntoutumista ja näiden elämäntilanteeseensa saamaa tukea. Kaiken kaikkiaan Pitkäsen tutkimus tukee sekä prosessin varrella tekemiämme havaintoja että kyselystä saamiamme tuloksia.

Pitkänen kuvaa tutkimuksessaan, kuinka vanhemman kuntoutuminen ja tuki rakentuu kiinteässä suhteessa sijoitetun lapsen tilanteeseen ja vanhemmuuteen. Hän huomauttaa, ettei koe mahdolliseksi tarkastella vanhemman tarvitsemää ja saamaa tukea erillään lapsen ja vanhemman välisestä suhteesta. (Pitkänen 2011, 37–38.) Myös me havaitsimme opinnäytetyöprosessimme aikana lapsen olevan merkittävässä asemassa suhteessa siihen, millaisena van-

hempi kokee oman tilanteensa. Tämä näkyi esimerkiksi siinä, että kyselymme ideointitapaamisessa keskustelu liikkui paljon lapsen ympärillä, vaikka korostimme kyseessä olevan vanhemmuutta käsittelevän kyselyn.

Pitkänen kuvaa tutkimuksensa tuloksissa, että hänen haastattelemiensa vanhempien oli vaikeaa sanoittaa saamaansa tai kaipaamansa tukea. Useat vanhemmista olivat haastatteluissa ensin todenneet, etteivät olleet saaneet vanhemmuuteensa minkäänlaista tukea. Haastattelun edetessä oli kuitenkin tullut ilmi seikkoja, jotka olivat haastateltavien kohdalla edistäneet asioiden kulkua parempaan päin. (Pitkänen 2011, 40.) Samankaltainen kuva piirtyi meille, kun tutkimme kyselyyn saamiamme vastauksia. Vastaaajien oli vaikeaa pukea sanoiksi saamaansa tukea tai he kokivat, etteivät olleet saaneet tukea lainkaan.

Lastensuojelutyöhön liittyvästä tuesta puhuttaessa Pitkänen korostaa sosiaalityöntekijän roolia. Vanhemmat olivat kokeneet sosiaalityöntekijöiltä saamansa tuen ja näiden järjestämät tukitoimet tärkeinä. Vanhemmat nostivat tutkimuksessa esille omaan tilanteeseensa vaikuttavana tekijänä myös lapsen hyvin edenneen sijoituksen. Vanhemman elämässä näyttäisi olevan vähemmän huolia silloin, kun lapsella menee sijoituspaikassa hyvin. (Pitkänen 2011, 42.) Tämä tukee myös meidän saamiamme tuloksia siitä, että vanhempi kantaa huolta lapsen arjen sujumisesta ja perustarpeiden täyttymisestä, vaikka tämä on sijoitettuna. Pitkäsen (2011, 46) tutkimuksessa korostuu myös vanhemman oman aktiivisuuden tärkeys. Tätä korostivat myös ne vanhemmat, joiden kanssa me teimme yhteistyötä kyselymme ideoinnissa. Tukea on heidän mukaansa vaikea saada, jollei itse osaa sitä aktiivisesti etsiä.

Lastensuojelulain pykälän 30 mukaan huostaanotettua lasta koskevaan asiakassuunnitelmaan on kirjattava, millaista erityistä tukea ja apua lapsen vanhemmille järjestetään. Pitkäsen tutkimuksessaan haastattelemista vanhemmista osan kohdalla suunnitelma oli laadittu asianmukaisesti. Tästä huolimatta heidän kokemuksensa oli, että suunnitelma oli vain yksi dokumentti muiden joukossa. Suunnitelman eräänä tarkoituksena on selkiyttää sitä, mitä vanhemmalta odotetaan ja kuinka vanhemman kuntoutumista tuetaan. (Pitkänen 2011, 62.) Kyselyä kanssamme ideoineet vanhemmat olivat lapsensa huostaanottoon liittyen

kokeneet, etteivät aina olleet tienneet, mitä heiltä odotetaan. Oikein tehdyllä lapsen asiakassuunnitelmalla voitaisiin kenties poistaa tätä epätietoisuutta.

Pitkäsen mukaan vanhemmat kokevat tärkeänä sen, että kasvatuksellisissa asioissa lapsen vanhempien ja sijoituspaikan välillä vallitsee yhteisymmärrys. Yhteisesti asetetut rajat ja arvot tuovat lapsen elämään johdonmukaisuutta. Laitoksissa tätä johdonmukaisuutta voi olla vaikeampi noudattaa kuin sijaisperheissä. (Pitkänen 2011, 78.) Arvojen ja kasvatuksen linjanvetojen yhdenmukaisuus nostettiin tärkeänä asiana esiin myös kyselymme ideointitapaamisessa.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1 Kyselyn arviointi

Lähettäessämme uusintakyselylomaketta vanhemmille liitimme mukaan kyselyn arviointilomakkeen, joka sisälsi kolme kysymystä. Halusimme saada palautetta kyselystä, sillä juuri sen luominen ja kehittäminen oli varsinainen opinnäytetyömme. Arviointilomakkeessa kysyimme, oliko vastaajan mielestä kyselyssä avoimia kysymyksiä liikaa, liian vähän vai sopivasti. Samaa asiaa kysyimme myös monivalintakysymyksistä. Kolmantena pyysimme avoimella kysymyksellä palautetta kyselystä ja sen aihepiireistä. Täytettyjä arviointilomakkeita palautui meille kuusi kappaletta.

Yli puolet arviointilomakkeen kysymyksiin vastanneista oli sitä mieltä, että monivalinta- ja avokysymyksiä oli sopiva määrä. Kahden vastaajan mielestä avokysymyksiä oli liikaa ja yksi oli sitä mieltä, että monivalintakysymyksiä oli liian vähän. Palautteen perusteella voi kuitenkin päätellä, että arviointilomakkeen täyttäneiden mielestä laatimassamme kyselyssä oli riittävästi tilaa ja mahdollisuuksia omien mielipiteiden esille tuomiseen. Arviointilomakkeen täyttäneiden ja palauttaneiden määrä jäi vähäiseksi, sillä sen palautti vain kuusi vastaajaa, kun varsinaisen kyselyn palauttaneita oli kaksitoista. Lähetimme arviointilomakkeet vastaajille vasta kyselyn toisella postituskierröksellä, mikä osaltaan saattaa selittää alhaista palautumisprosenttia.

Eräässä arviointilomakkeiden vastauksista vastaaja hämmästeli sitä, että kyselyssä ei ollut lapsen henkiseen hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä. Jo ideointitapaamisesta saatua materiaalia läpi käydessämme havaitsimme samansuuntaisen ilmiön. Keskusteltaessa huolenpidosta lastenkodissa vanhemmat toivat esille käytännössä ainoastaan fyysiseen huolenpitoon liittyviä näkökulmia. Entä lapsen henkiset tarpeet? Mikäli kyselyä tahdotaan jatkossa jalostaa, olisi siinä kenties syytä ottaa paremmin huomioon myös lapsen hyvinvoinnin henkinen ja sosiaalinen puoli.

3.11.2011 järjestetyssä opinnäytetyöseminaarissa pohdimme, kuinka olisimme voineet saada vielä kattavampaa tietoa vanhempien lastenkotiin liittyvistä ko-

kemuksista. Seminaariryhmän keskustelussa ehdotettiin, että olisimme voineet parantaa vanhempien osallisuutta tutkimuksessa käyttämällä tiedonkeruun menetelmänä esimerkiksi haastattelua. Niiden avulla olisimme kenties saaneet vanhempien tuen tarvetta koskevaa tietoa enemmän kuin mitä kirjallisella kyselyllä saimme. Kirjallisen kyselyn soveltuvuutta palautteen keruun välineeksi olimme itsekin aiemmin pohtineet (ks. luku 3.4.3). Tässä tapauksessa Pelastakaa Lapset ry kuitenkin tilasi meiltä nimenomaan palautekyselyn työvälineeksi lastenkotiensa toiminnan kehittämiseen. Saamiamme tuloksia, jotka olemme esitelleet luvussa neljä, voidaan joka tapauksessa hyödyntää järjestön lastenkodeissa. Tulosten avulla lastenkodeissa voidaan esimerkiksi käydä keskustelua siitä, onko vastaajissa kielteisiä kokemuksia herättäneissä asioissa parantamisen varaa.

5.2 Kyselyn alhainen vastausprosentti

Miksi sitten saimme vastauksia kyselyymme ainoastaan 12 kappaletta? Arviointikaavakkeen vastaajistahan useimmat näyttivät olevan tyytyväisiä kyselyyn. Ensimmäisellä kyselykierroksella osasyynä saattoi olla jo aiemmin mainittu kesälomakausi. Toinen postituskierrös oli syksyllä ja sen vastausaika oli ensimmäistä lyhyempi ja saimme muutaman vastauksen lisää. Ryhtyessämme työstämään kyselyä keskustelimme siitä, että emme välttämättä tulisi saamaan kovin monta vastausta kyselyn kohderyhmän haastavuuden vuoksi. Halusimme kyselyä lähettäessämme välittää vanhemmille viestin siitä, että kyselyyn vastaaminen on hieno mahdollisuus vaikuttaa asioihin ja tuoda oma ääni ja mielipide kuuluviin.

Monilla vanhemmista voi olla arkisessa toimeentulossa riittävästi haasteita, eivätkä sellaisessa tilanteessa voimavarat tai kiinnostus välttämättä riitä kyselyyn vastaamiseen. Toinen selitys voisi kenties olla, että vanhemmat kokevat kyselyyn vastaamisen toivottomana taisteluna, jossa heillä ei kuitenkaan ole todellisia vaikuttamismahdollisuuksia lapsensa sijoituspaikan toimintaan. Kenties joku kyselyyn vastaamatta jättäneistä on kokenut tullessa jo ”ylikävellyksi” lapsensa asioissa ja tuntee sen vuoksi jonkinlaista voimattomuutta vaikuttaa asioihin. Asenne voi olla: ”Tehkää te ne päätökset, kun olette minulta jo lapsen vieneet.

Mihin te enää tarvitsette minun mielipiteitäni.” Tämä on tietenkin pelkkää arvailua. Todellinen syy alhaiseen vastausprosenttiin jää osittain hämärään, sillä arviointilomakkeiden vastauksista sitä ei ole mahdollista saada selville.

Eräs syy voisi piillä kyselyn pituudessa. Laatimamme kyselylomake on yhdeksänsivuinen. Pyrimme tiivistämään sitä ja laatimaan jouhevia monivalintakysymyksiä. Helposti vastattavat monivalintakysymykset olivat myös kyselyä ideoineiden vanhempien toive. Lisäpituutta kyselyyn toi kuitenkin se, että tahdoimme antaa jokaisen aihepiirin lopussa vastaajalle mahdollisuuden tuoda omia ajatuksia kustakin aihepiiristä esiin avoimella vastauksella. Tämän vuoksi kysyimme kyselyn kunkin aihepiirin lopussa, mitä muuta palautetta vastaaja haluaisi antaa tästä aihepiiristä. Kyselyä lyhentämällä voisi saada enemmän vanhempia kiinnostumaan vastaamisesta, vaikka kyselyssä olikin paljon nopeasti vastattavia monivalintakysymyksiä. Pohdimme, onko jokaisen aihepiirin päättävä avokysymys tarpeellinen. Voisiko sen korvata esimerkiksi koko kyselyn päättävällä avokysymyksellä, jossa voisi antaa lisäpalautetta haluamastaan aiheesta?

Postin kautta lähetettävän kyselyn etuna voidaan nähdä sen vaivattomuus aineiston saamiseksi. Mikäli lomakkeen mukana on palautuskuori ja postimaksut on maksettu etukäteen, jää vastaajan tehtäväksi vastaamisen jälkeen lomakkeen postittaminen takaisin lähettäjälle. Suurimpana ongelmana postittamisessa on vastaajajoukosta ja tutkimuksen aihepiiristä riippuva vastausten kato. Suurelle yleisölle lähetetyn lomakkeen vastausprosentti ei nouse korkeammaksi kuin 30–40%. Mikäli lomake lähetetään jollekin erityisryhmälle, jolle lomakkeen sisältö on aiheena tärkeä, voidaan odottaa korkeampaa vastausprosenttia. (Hirsjärvi ym. 2009, 196.) Kuten aiemmin on tullut ilmi, kyselymme vastausprosentiksi muodostui 24%. Kyselymme ei siis vastausprosentillaan yltänyt edes Hirsjärven ym. esittämälle suurelle yleisölle lähetettävän kyselyn tasolle vaikka sen vastaajajoukkona oli ennalta valikoitu erityisryhmä.

5.3 Muuta prosessin varrella pohdittua

Vanhemmuudesta luopuminen on merkittävä kriisi, joka vaikuttaa niin vanhempaan kuin lapseenkin. Lapsen tarpeista huolehditaan lastenkodissa, mutta vanhemmat jäävät usein yksin. Laakso (2009, 188) määrittää tutkimuksessaan

lastenkodeissa vanhemman kanssa tehtävää työtä vanhemman ja lapsen suhteen tukemiseksi ja säilyttämiseksi. Suhteen tukeminen ja säilyttäminen on tärkeää myös lapsen kannalta. Lapsen sijoitus lastenkotiin ei ole ikuinen. Sijoituksen päättyessä on tärkeää, että lapsella on olemassa luontainen läheisverkosto, johon voivat kuulua tilanteen mukaan lapsen vanhemmat ja muut läheiset. Halusimme kyselyllämme selvittää, kuinka lastenkodit ovat onnistuneet tehtävässään tukea lapsen ja vanhemman välistä suhdetta.

Vanhempien mielenkiinto kyselyä ideoitaessa vaikutti kohdistuvan lapsen asioihin ja hyvinvointiin. Pyytäessämme ideointitapaamisessa vanhemmilta ehdotuksia teemoiksi huomasimme, että heidän ehdottamansa teemat käsittelivät yksinomaan heidän sijoitettujen lastensa hyvinvointia. Toisin sanoen vanhemmat itse eivät tuoneet käsittelyyn lainkaan sellaisia teemoja, jotka liittyvät vanhemmuuteen tai vanhempiin itseensä. Voisiko olla, että vanhemmat ovat tottuneita ajatukseen, ettei heidän osallisuutensa lastensuojelun sijaishuollossa ole kovinkaan merkittävää? Ideointitapaamisen loppupuolella esittelimme jo valittujen teemojen lisäksi etukäteen pohtimiamme, vanhemmuutta käsitteleviä teemoja. Tuolloin vanhemmat ryhtyivät innokkaasti keskustelemaan niistä, aivan kuin he olisivat sillä hetkellä huomanneet, että heidänkin tukeminen huomioiminen kyselyssä voisi olla tärkeää.

Eräs huomiomme, joka mainittiin jo kyselyn arviointilomakkeita käsittelevässä luvussa, liittyy kyselyn aihepiiriin ”Huolenpito lapsesta”. Lähes kaikki aihepiirissä käsiteltävät asiat koskevat lapsen fyysisiä tarpeita, kuten onko lapsen ravinnosta, unesta tai hygieniasta huolehdittu riittävästi. Vanhemmat eivät ideoinnissa käsitelleet juurikaan huolta lapsen henkisestä hyvinvoinnista. Voisiko olla niin, että oman lapsen henkinen hyvinvointi on huostaanotetun lapsen vanhemmalle vaikea asia käsitellä?

Mikäli kyselyä jatkossa kehitetään, voi olla perusteltua lisätä siihen enemmän vanhempiin itseensä liittyviä ja vastaavasti vähentää vain lastenkodin arkeen liittyviä kysymyksiä. Vanhempien saamaan tukeen ja vanhemmuuteen liittyviä kysymyksissä voisi hyödyntää esimerkiksi vanhemmuuden roolikarttaa (ks. liite 8). Vanhemmuuden roolikartan avulla vastaaja voisi esimerkiksi jäsentää omaa vanhemmuuttaan ja pohtia, missä sen osa-alueissa olisi kaivannut enemmän

tukea. Kyselymme vastausten perusteella vanhempien näyttäisi olevan vaikeaa pukea sanoiksi lapsensa huostaanottoon liittyvää tuen tarvetta. Kyselyn joissakin asteikkokysymyksissä vastaajat olivat valinneet useamman kuin yhden vastausvaihtoehdon. Kyselylomakkeen seuraavassa versiossa voisi olla perusteltua mainita, että asteikkokysymyksissä tulisi valita vain yksi vastausvaihtoehto.

Kuten luvussa 3.5 kuvaamme, pyysimme toukokuussa 2011 laatimastamme kyselylomakkeesta palautetta Pelastakaa Lapset ry:n kahden lastenkodin johtajalta sekä järjestön lastenkotitoiminnan päälliköltä ennen kuin lähetimme kyselyn vastaajille. Muokkasimme kyselyä ennen lähettämistä saamamme palautteen perusteella. Olisimme kenties voineet pyytää palautetta myös käytännön työtä tekeviltä lastenkotien työntekijöiltä. Jatkossa järjestön lastenkodit voivat tosin muokata kyselystä tarpeidensa mukaisen.

Opinnäytetyöprosessin aikana pohdimme muutamia jatkotutkimus- tai kehittämishankkeita. Jatkotutkimuksena voisi toteuttaa lomakettamme tai sen paranneltua versiota hyödyntävän, vanhempien saamaa tukea koskevan perusteellisemmän tutkimuksen. Jatkotutkimuksessa voisi käyttää menetelmänä kyselylomakkeen lisäksi mahdollisuuksien mukaan haastattelua. Kehittämishankkeen kohteena taas voisi olla esite, joka tarjoaa huostaanotetun lapsen vanhemmalle tietoa Pelastakaa Lapset ry:n lastenkodeista ja huostaanotosta. Vanhemmilta saatujen vastausten perusteella tietoa kaivattaisiin esimerkiksi lastenkodin olosuhteista ja käytännöistä sekä hoito- ja kasvatussuunnitelman laatimisesta.

Opinnäytetyöllämme toivomme saavamme vanhempien äänen aiempaa paremmin kuuluville lastensuojelutyössä. Se on kenties suuri tavoite opinnäytetyölle, joten pidämme pienempänä tavoitteenamme vaikuttaa niin, että vanhemman ääni saataisiin paremmin esiin Pelastakaa Lapset ry:n lastenkodeissa. Lastenkotien johtajien Kinnusen ja Köykan mukaan juuri vanhempien omien tarpeiden huomiointi olisi tämänkaltaisessa kyselyssä tärkeää. Käydessämme läpi palautekyselyn vastauksia huomiomme kiinnittyi erääseen vastaukseen kysymyksessä, jossa kysyttiin, millaista tukea vastaaja olisi kaivannut vanhemmuudelleen. Vastaus kuului: ”Olisin kaivannut niin paljon enkä tiedä mitä.”

Olemme kyselyllämme pyrkineet selvittämään, millainen tuki vastaisi vanhemman tarpeeseen lapsen sijoituksen aikana. Toivomme tämän kyselyn avulla lisäävämmekeskustelua vanhempien tuesta ja kuulluksi tulemisesta niin, että asia voisi saada lisää huomiota mahdollisimman suuressa mittakaavassa.

LÄHTEET

- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä – Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten.
- Heikkilä, Tarja 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.
- Hellsten, Tommy 1999. Vanhemmuus - vastuullista vallankäyttöä. Helsinki: Kirjapaja.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Kangas, Urpo 2004. Lastensuojelu ja Lapsen huolto. Teoksessa Annamaija Puonti, Tuula Saarnio & Anne Hujala (toim.) Lastensuojelu tänään. Helsinki: Tammi, 105–118.
- Kiesiläinen, Liisa 2004. Vuorovaikutusvastuu – ammatilliset vuorovaikutustaidot kasvatustyössä. Toinen painos. Helsinki: Arator.
- Kirkkohallitus 2007. Kirkko ja lastensuojelutyö. Tausta-aineistoa varhaisesta tukemisesta ja lastensuojelusta seurakunnan työntekijöille. Viitattu 10.11.2011. <http://www.evl.fi/KirkkojaLastensuojelutyo.pdf>
- Kiiskinen, Pirjo & Eskelin, Tuija (toim.) 2010. Iskä, äiskä, omahoitsu ja mä siltaa rakentamassa – Käsikirja sijaishuollon ammattilaisille. Pelastakaa Lapset ry:n julkaisusarja n:o 18. Helsinki: Pelastakaa Lapset ry.
- Kinnunen, Seppo. Lastenkodin johtaja, Pelastakaa Lapset ry. Henkilökohtainen tiedonanto 7.9.2010.
- Kristeri, Irene 2002. Vahvaan vanhemmuuteen. Helsinki: Kirjapaja.
- Kujala, Virpi 2003. Jaetun vanhemmuuden mahdollisuudet. Sijoitettujen lasten vanhempien ryhmätoiminnan opas. Eevan perhe –projektin julkaisu. Helsinki: Sininauhaliitto.
- Kähkönen, Päivi 1991. Biologisen perheen huomioonottaminen huostaanotossa ja sijoituksessa. Jyväskylän yliopiston perhetutkimusyksikön julkaisu.
- Kähkönen, Päivi 1994. ”Vanhemmuuden murtuminen”. Lapsen huostaanotto sosiaalitoimen asiakirja-aineiston valossa. Jyväskylän opetussosiaalikeskuksen julkaisusarja 2/1994.

- Laakso, Riitta 2009. Arjen rutiinit ja yllätykset – etnografia lastenkotityöstä. Väitöskirja. Tampereen yliopisto.
- Lastensuojelulaki 2007/417, 13.4.2007. Viitattu 4.9.2011.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Lindroos, Lolan 2010. Hyvä vanhemmuus. Viitattu 16.9.2011.
<http://www.paihdelinkki.fi/Tietoiskut/337-hyva-vanhemmuus>
- Lukkarinen, Hannu 2011. Kännääminen ei kuulu kotiin. Helsingin Sanomat 26.9., A8.
- Mahkonen, Sami 2010. Lastensuojelu ja laki. 3.uudistettu laitos. Helsinki: Edita Publishing Oy
- Marshall, Kathleen & Parvis, Paul 2009. Lasta kunnioittaen. Lapsen oikeuksien sopimus kirkon näkökulmasta. Helsinki: Lasten Keskus Oy.
- Marttunen, Mauri 2006. Riittävän hyvä vanhemmuus. Viitattu 16.9.2011.
http://www.ktl.fi/portal/suomi/julkaisut/kansanterveyslehti/lehdet_2005/9_2005/riittavan_hyva_vanhemmuus
- Möller, Sointu & Nikkanen, Marko 2009. Lastenkoti minun mielestäni. Pelastakaa Lapset ry:n julkaisusarja n:o 11. Helsinki: Pelastakaa Lapset ry.
- Pelastakaa Lapset ry 2011a. Keitä me olemme. Viitattu 4.9.2011
<http://www.pelastakaalapset.fi/jarjesto/historia/>
- Pelastakaa Lapset ry 2011b. Historia. Viitattu 4.9.2011.
<http://www.pelastakaalapset.fi/jarjesto/keita-me-olemme/>
- Pelastakaa Lapset ry 2011c. Lastensuojelutyö. Viitattu 26.8.2011.
<http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/lastensuojelutyo/>
- Pelastakaa Lapset ry 2011d. Kansainväliset ohjelmat. Viitattu 26.8.2011.
<http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/kansainvaliset-ohjelmat/>
- Pelastakaa Lapset ry 2011e. Lastenkotitoiminta. Viitattu 20.10.2011.
<http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/lastensuojelutyo/lastenkoti-toiminta/>
- Pelastakaa Lapset ry i.a.A. Toimintasuunnitelma 2010. Helsinki: Pelastakaa Lapset ry.
- Pelastakaa Lapset ry i.a.B. Pelastakaa Lapset ry:n toimintastrategia 2011–2012. Viitattu 4.9.2011. <http://pelastakaalapset-fi-bin.directo.fi/@Bin/e3e7cbb0a03a70e8ce5deb63a2cbbf0b/1315131>

211/application/pdf/205548/PELASTAKAA%20LAPSET%20RY%20TOIMINTASTRATEGIA%202011-12.pdf

Pelastakaa Lapset ry i.a.C. Lastenkotien toimintakäsikirja – Laadun varmistamiseksi. Opinnäytetyön mennessä painoon teos oli vielä kesken.

Penttinen, Hannu 2002. Kasvu hyvään elämään. Helsinki: Aseman Lapset ry.

Pitkänen, Miia 2011. Vastuun paikka! Vanhempien tukeminen lapsen huostaanotossa. Soccan ja Heikki Waris-instituutin julkaisusarja nro 26, 2011. Helsinki.

Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Suomen Piipiseura.

Räty, Tapio 2007. Uusi lastensuojelulaki. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. Apostolinen uskontunnustus. Viitattu 7.11.2011. <http://www.evl.fi/kappeli/apostolinen.html>

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2011. Kasvatuskumppanuus – menetelmä rakentaa dialogista kasvatuskulttuuria. Viitattu 16.9.2011. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanifityon/menetelmat/kasvatuskumppanuus)

	erittäin huonosti	huonosti	ei huonosti eikä hyvin	hyvin	erittäin hyvin	en osaa sanoa
pöytä- ja käytöstavat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Tekevätkö lapset mielestäsi lastenkodissa kotitöitä	☐ liian vähän		☐ sopivasti		☐ liikaa	☐ en osaa sanoa
10. Saavatko lapset mielestäsi käyttää tietokonetta lastenkodissa	☐ liian vähän		☐ sopivasti		☐ liikaa	☐ en osaa sanoa
11. Saavatko lapset mielestäsi katsoa televisiota lastenkodissa	☐ liian vähän		☐ sopivasti		☐ liikaa	☐ en osaa sanoa
12. Saavatko lapset mielestäsi pelata pelikonsoleilla lastenkodissa	☐ liian vähän		☐ sopivasti		☐ liikaa	☐ en osaa sanoa
13. Saavatko lapset mielestäsi vastuuta omista asioistaan huolehtimisessa lastenkodissa	☐ liian vähän		☐ sopivasti		☐ liikaa	☐ en osaa sanoa

14. Millaista palautetta haluaisit antaa lastenkodin säännöistä sekä rajaamis- ja rangaistuskäytännöistä?

---

15. Mitä muuta lastenkodissa noudatettaviin tapoihin ja tottumuksiin liittyvää palautetta haluaisit antaa?

---

	erittäin huonosti	huonosti	ei huonosti eikä hyvin	hyvin	erittäin hyvin	en osaa sanoa
lapsen muihin perheenjäseniin tai sukulaisiin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
lapsen kavereihin	☐	☐	☐	☐	☐	☐

27. Kuinka sujuvaa mielestäsi on ollut seuraavien henkilöiden ja sinun itsesi välinen yhteydenpito?

	erittäin huonosti sujuvaa	huonosti sujuvaa	ei huonosti eikä hyvin sujuvaa	hyvin sujuvaa	erittäin hyvin sujuvaa	en osaa sanoa
lapsesi omaohjaaja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
lastenkodin muut työntekijät	☐	☐	☐	☐	☐	☐
lastenkodin johtaja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
lastensuojelun sosiaalityöntekijä	☐	☐	☐	☐	☐	☐

28. Onko yhteydenpito sinun ja lastenkodin välillä ollut mielestäsi

liian harvaa
 sopivaa
 liian tiheää
 en osaa sanoa

29. Kuinka hyvin sinut mielestäsi pidetään ajan tasalla lapsesi tilanteesta, asioista ja kehityksestä?

	erittäin huonosti	huonosti	ei huonosti eikä hyvin	hyvin	erittäin hyvin	en osaa sanoa
	☐	☐	☐	☐	☐	☐

30. Millaisia kuulumisia haluaisit kuulla lapsesi arjen kulusta lastenkodissa?

---

31. Mitä muuta yhteydenpitoon liittyvää palautetta haluaisit antaa?

---

37. Missä omiin tarpeisiisi liittyvissä asioissa olisit toivonut tulevasi paremmin kuulluksi?

---

38. Mitä muuta lapsesi sijoituksen aikana saamaasi tukeen liittyvää palautetta haluaisit antaa?

Kiitos vastauksistasi!

LIITE 2: KYSELYN ARVIINTILOMAKE**Palautekyselyä koskeva arviointi**

1. Oliko avoimia kysymyksiä mielestäsi

liian vähän   sopivasti   liikaa   en osaa sanoa

2. Oliko monivalintakysymyksiä mielestäsi

liian vähän   sopivasti   liikaa   en osaa sanoa

3. Mitä muuta palautetta haluaisit antaa palautekyselystä tai kysymysten aiheista?

LIITE 3: KYSELYN SAATEKIRJE

Hei vanhemmat ja huoltajat!

16.5.2011

Olemme kolme sosiaali-alan opiskelijaa. Teemme opinnäytetyönämme palautekyselyä Pelastakaa Lapset ry:n lastenkoteihin sijoitettujen lasten vanhemmille ja huoltajille.

Vuonna 2008 lastenkotien asukkaille tehtiin Lastenkoti minun mielestäni -kysely, jossa lapset saivat osallistua myös kyselyn suunnitteluun. Samaan tapaan myös tässä kyselyssä olemme ideoineet kysymyksiä yhdessä muutamien vanhempien kanssa. Yhdessä vanhempien kanssa ideoinnin tarkoituksena oli saada palautekyselystä aikaan sellainen, jossa kysymykset nousevat vanhempien ajatuksista ja johon olisi helppo vastata.

Nyt on aika testata kyselyä laajemmin ja siksi toivomme, että teillä olisi mahdollisuus vastata tähän kyselyyn. Kyselyn tarkoituksena on parantaa vanhempien mielipiteen kuulemistä lastenkotisijoituksen aikana. Kysely palautetaan nimettömänä. Ohessa on mukana palautuskuori, jossa on valmiina palautusosoite ja postimerkki. Vastauksenne tulevat suoraan meille opiskelijoille. Teemme niistä yhteenvedon, jonka toimitamme Pelastakaa Lapset ry:n toiminnan kehittämiseksi. Jos kysely koetaan hyväksi, tullaan sitä käyttämään myös tulevaisuudessa lastenkotien toiminnan kehittämisessä.

Toivomme teidän ystävällisesti käyttävän hetken aikaa palautekyselyyn vastaamiseen ja pyydämme teitä lähettämään vastauksenne 22.6.2011 mennessä oheisessa palautuskuoressa.

Kiitos jo etukäteen ajastanne!

Kesäisin terveisin,

Emma Ryyppö

Mira Hällström

Ville Keinänen

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Kauniaisten toimipaikka

LIITE 4: KYSELYN UUSINTAKIERROKSEN SAATEKIRJE

Hei vanhemmat ja huoltajat!

29.8.2011

Olemme kolme sosiaalian opiskelijaa. Teemme opinnäytetyönämme palautekyselyä Pelastakaa Lapset ry:n lastenkoteihin sijoitettujen lasten vanhemmille ja huoltajille. Lähetimme kyselyn teille vastattavaksi toukokuussa 2011. Suurkiitos kyselyyn jo vastanneille!

Mikäli vastasitte kyselyyn jo toukokuussa, tämä uusintakysely ei koske teitä. Toivomme kuitenkin että vastaisitte palautekyselyä koskevaan arviointiin (lomake liitteenä).

Vuonna 2008 lastenkotien asukkaille tehtiin Lastenkoti minun mielestäni -kysely, jossa lapset saivat osallistua myös kyselyn suunnitteluun. Samaan tapaan myös tässä kyselyssä olemme ideoineet kysymyksiä yhdessä muutamien vanhempien kanssa. Yhdessä vanhempien kanssa ideoinnin tarkoituksena oli saada palautekyselystä aikaan sellainen, jossa kysymykset nousevat vanhempien ajatuksista ja johon olisi helppo vastata.

Nyt on aika testata kyselyä laajemmin ja siksi toivomme, että teillä olisi mahdollisuus vastata tähän kyselyyn. Kyselyn tarkoituksena on parantaa vanhempien mielipiteen kuulemistä lastenkotisijoituksen aikana. Kysely palautetaan nimettömänä. Ohessa on mukana palautuskuori, jossa on valmiina palautusosoite ja postimerkki. Vastauksenne tulevat suoraan meille opiskelijoille. Teemme niistä yhteenvedon, jonka toimitamme Pelastakaa Lapset ry:n toiminnan kehittämiseksi. Jos kysely koetaan hyväksi, tullaan sitä käyttämään myös tulevaisuudessa lastenkotien toiminnan kehittämisessä.

Toivomme teidän ystävällisesti käyttävän hetken aikaa palautekyselyyn ja sitä koskevaan arviointiin vastaamiseen ja pyydämme teitä lähettämään vastauksenne 15.9.2011 mennessä oheisessa palautuskuoressa.

Kiitos jo etukäteen ajastanne!

Syysterveisin,

Emma Ryyppö

Mira Hällström

Ville Keinänen

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Kauniaisten toimipaikka

**LIITE 5: SÄHKÖPOSTI IDEOINTITAPAAMISEN OSALLISTUJILLE
10.12.2010**

Tervehdys!

Olemme saaneet Pelastakaa Lapset ry:n lastenkodin johtajan välityksellä tiedon, että olisitte halukas osallistumaan vanhempien kokemuksia Pelastakaa Lapset ry:n lastenkotitoiminnasta koskevan kyselyn ideointivaiheeseen.

Olemme kolme Diakonia-ammattikorkeakoulun (Diakin) opiskelijaa ja laadimme mainitun kyselyn opinnäytetyönämme. Kyselyn valmistuttua Pelastakaa Lapset ry voi hyödyntää sitä toimintansa kehittämisessä. Kyselyllä on tarkoitus selvittää lastenkoteihin sijoitettujen lasten vanhempien tyytyväisyyttä, hyviä ja huonoja kokemuksia sekä kehittämisehdotuksia lapsensa sijoituspaikkaa koskien.

Varsinaisen kyselyn laatimista edeltää ideointivaihe, johon nyt toivomme teidän osallistuvan. Ideointivaiheessa on tarkoitus kartoittaa teemoja, joita lastenkotiin sijoitetun vanhemman näkökulmasta tällaisessa kyselyssä olisi hyvä tulla esille. Käytännössä ideointivaihe toteutetaan tapaamisena, johon osallistuu muutamia vanhempia sekä me kolme opiskelijaa. Ideointivaiheessa esiin nousseiden asioiden pohjalta laadimme varsinaisen kyselyn, joka lähetetään kaikkien Pelastakaa Lapset ry:n lastenkoteihin sijoitettujen lasten vanhempien vastattavaksi.

Kaikki ideointitapaamisessa saadut tiedot ovat ainoastaan meidän käytössämme kyselyn ideoinnissa ja ne käsitellään luottamuksellisesti. Niitä ei myöskään käytetä muuhun tarkoitukseen kuin kyselyn laadintaan. Kysely laaditaan niin, että sen perusteella ei voida tunnistaa ideointiin osallistuneiden vanhempien henkilöllisyyttä.

Olemme alustavasti suunnitelleet ideointivaiheen tapaamisen tapahtuvaksi **Lastenkoti Tyrskyssä (Viiripolku 1A, Vantaa) tiistaina 8. helmikuuta 2011 klo 17.00–19.30.**

Pyydämme ystävällisesti teitä ilmoittamaan alustavasti, olisiko teidän mahdollista osallistua ideointivaiheeseen tuolloin. Lähetämme ennen tapaamista alkuvuodesta 2011 sähköpostitse vielä tarkempaa tietoa ideointitapaamisen sisällöstä ja teemoista, joita siinä tullaan käsittelemään.

Kiitos jo etukäteen mielenkiinnostanne!

Yst. terveisin,

Ville Keinänen (e-mail: ville.keinanen@student.diak.fi)
Mira Hällström
Emma Ryyppö

LIITE 6: SÄHKÖPOSTI IDEOINTITAPAAMISEN OSALLISTUJILLE 27.1.2011

Tervehdys ja hyvää alkanutta vuotta 2011!

Lupasimme, että toimitamme teille ennen helmikuun 8. päivän tapaamista vielä informaatiota teemoista, joita tapaamisessa tullaan käsittelemään. Tässä hieman tietoa siitä, mitä olemme suunnitelleet illan sisällöksi.

Aloitamme yhteisen hetkemme kahvitarjoilulla. Kun kahvit on juotu, siirymme pikkuhiljaa illan varsinaiseen aiheeseen. Tarkoituksena on siis pyrkiä yhdessä selvittämään sellaisia kysymyksiä sekä teemoja, joita teidän vanhempien mielestä tulisi kysyä vanhemmille suunnatussa, lastenkotimaailmaa koskevassa palautekyselyssä. Syvennymme aiheeseen yhdessä keskustelemalla ja pohtimalla.

Voitte valmistautua ideointitapaamiseen miettimällä hieman etukäteen seuraavia kysymyksiä:

- mitkä asiat Pelastakaa Lapset ry:n lastenkodissa ja lapsenne sijoituksessa ovat hyvin?
- missä asioissa olisi parantamisen varaa?
- miten vanhempien näkökulma ja mielipiteet voitaisiin paremmin ottaa huomioon lastenkotiin ja lapsen sijoitukseen liittyen?
- kuinka vanhempien näkökulma voisi näkyä keskustelujemme pohjalta laadittavassa palautekyselyssä? (Palautekysely on tarkoitettu toimittamaan kaikille Pelastakaa Lapset ry:n lastenkoteihin sijoitettujen lasten vanhemmille.)

Illassa esille nousevia teemoja käsitellään luottamuksellisesti. Tapaamiseen osallistuvien henkilöllisyyttä ei voi palautekyselystä tunnistaa. Lastenkotien henkilökunta ei osallistu tapaamiseen.

Tapaamisen ajankohta on siis **tiistai 8. helmikuuta klo 17-19.30**. Aiemmasta suunnitelmasta poiketen olemme siirtäneet tapaamiseen **lastenkoti Pärskeseen, Viirikuja 1B, Vantaa** (lastenkoti Tyrskyn naapurissa).

Ilmoitathan, jos olet syystä tai toisesta estynyt saapumaan paikalle! Kiitoksia mielenkiinnostasi!

Ystävällisin terveisin,
Ville Keinänen (ville.keinanen@student.diak.fi)
Emma Ryyppö
Mira Hällström

LIITE 7: SÄHKÖPOSTI IDEOINTITAPAAMISEN OSALLISTUJILLE 9.5.2011

Tervehdys!

Kiitoksia vielä helmikuisesta tapaamisestamme lastenkoti Pärskeessä! Olemme nyt laatineet kyselylomakkeesta ensimmäisen version ja lähetämme sen tämän viestin liitteenä sinulle kommentoitavaksi, kuten tavatessamme oli puhetta. Jos sinulle tulee mieleen kommentteja tai ehdotuksia kyselyn sisältöön, sanamuotoihin, ulkoasuun tai muihin seikkoihin liittyen, niin otamme niitä mielellämme vastaan sähköpostitse.

Meidän on tarkoitus palata lomakkeen pariin viikon päästä maanantaina 16.5., joten olisi hienoa, jos ehtisit ennen sitä kommentoida kyselyä.

terveisin, Diakista opiskelijat
Ville Keinänen (vile.keinanen@student.diak.fi)
Mira Hällström
Emma Ryyppö

LIITE 8: VANHEMMUUDEN ROOLIKARTTA

VANHEMMUUDEN ROOLIKARTTA®

Vanhemmuuden viisi keskeistä osa-aluetta

